

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Taloudellinen katsaus

Kesä 2018

Valtiovarainministeriön julkaisu – 20a/2018

Talousnäkymät

Valtiovarainministeriön julkaisu 20a/2018

Taloudellinen katsaus

Kesä 2018

Valtiovarainministeriö

ISBN PDF: 978-952-251-953-5

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtiovarainministeriö	18.6.2018	
Tekijät	Kansantalousosasto		
Julkaisun nimi	Taloudellinen katsaus, kesä 2018		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisu 20a/2018		
Teema	Talousnäkyvät		
ISBN PDF	978-952-251-953-5	ISSN PDF	1797-9714
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-953-5		
Sivumäärä	63	Kieli	Suomi
Asiasanat	Julkinen talous, taloudellinen kehitys		
Tiivistelmä			
<p>Suomen talouden suhdannenousu jatkuu vielä vuonna 2018, minkä jälkeen talouskasvu hidastuu ja jää alle kahteen prosenttiin. Lähivuosina taloutta tukevat sekä ulkomaankauppa että kotimainen kysyntä. Viennin kasvu tasoittuu maailmankaupan kasvun mukaiseksi ja nettoviennin kasvua tukeva vaikutus pienenee. Kotitalouksien kulutuskykyä rajoittaa reaalisten käytettävissä olevien tulojen hidastuva kasvu. Vuonna 2018 BKT kasvaa 2,9 %. Vahvana jatkuva talouskasvu ja voimistunut työvoiman kysyntä nostavat v. 2018 työllisten määrän 1,9 % edellisvuotta korkeammaksi ja työllisyysasteen 71,2 prosenttiin.</p> <p>Vuonna 2019 BKT:n kasvu hidastuu 1,8 prosenttiin. Investointien kasvun ennustetaan hidastuvan selvästi v. 2019. Tämä johtuu erityisesti uusien rakennushankkeiden aloitusmäärien kääntymisestä laskuun. Lisäksi suurten metsäteollisuushankkeiden investointipäätöksiä on siirretty eteenpäin. Vuonna 2020 BKT kasvaa 1,7 %.</p> <p>Bruttokansantuotteen kohtuullisen nopeana jatkuva kasvu ja reaali-palkkojen maltillinen kehitys ylläpitävät työvoiman kysyntää ennustejaksolla. Työttömien ja piilotyöttömien suuresta määrästä sekä työvoiman tarjontaa lisäävistä toimenpiteistä johtuen työvoiman tarjonta ei koko talouden tasolla vielä rajoita työllisyyden ja tuotannon kasvua. Yksittäisillä toimialoilla pula osaavasta työvoimasta voi jo muodostua kasvun esteeksi. Työllisten määrä kasvaa lähes 1 % vuodessa vuosina 2019 - 2020. Työllisyysaste nousee 72,6 prosenttiin v. 2020.</p> <p>Hyvä suhdannetilanne pienentää julkisen talouden alijäämää ja velkasuhdetta. Julkisen talouden rahoitusasema lähes tasapainottuu vuoteen 2020 mennessä ja julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen painuu alle 60 prosentin ensi vuonna.</p>			
Kustantaja	Valtiovarainministeriö		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet	18.6.2018	
Författare	Ekonomiska avdelningen		
Publikationens titel	Taloudellinen katsaus, kesä 2018 (Ekonomisk översikt, sommaren 2018)		
Publikationsseriens namn och nummer	Finansministeriets publikation 20a/2018		
Tema	Ekonomiska utsikter		
ISBN PDF	978-952-251-953-5	ISSN PDF	1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-953-5		
Sidantal	63	Språk	Finska
Nyckelord	Offentlig ekonomi, ekonomisk utveckling		
Referat	<p>Konjunkturuppgången i den Finländska ekonomin fortsätter även under år 2018, varefter den ekonomiska tillväxten förblir under två procent. Den ekonomiska utvecklingen stöds under de närmaste åren av såväl utrikeshandel som inhemsk efterfrågan. Tillväxten i exporten stabiliseras i likhet med utvecklingen i världshandeln och tillväxtkontributionen av nettoexporten minskar. Hushållens konsumtionsefterfrågan begränsas av den långsamma ökningen i de disponibla inkomsterna i reala termer. Bruttonationalprodukten växer år 2018 med 2,9 %. Fortsatt stark ekonomisk tillväxt samt tilltagande efterfrågan på arbetskraft höjer år 2018 antalet sysselsatta med 1,9 % jämfört med fjolåret. Sysselsättningsgraden stiger till 71,2 %.</p> <p>BNP-tillväxten mattas år 2019 av till 1,8 %. Tillväxten i investeringar förutspås minska tydligt år 2019. Detta beror i synnerhet på att antalet nya påbörjade byggnadsprojekt minskar. Dessutom har investeringsbeslut gällande stora projekt inom skogsindustrin flyttats framåt. BNP växer 1,7 % år 2020.</p> <p>Efterfrågan på arbetskraft upprätthålls under prognosperioden av den fortsatt tämligen snabba tillväxten i BNP samt av den måttliga utvecklingen i reallönerna. På grund av det stora antalet arbetslösa och dold arbetslöshet samt åtgärder för att öka arbetskraftsutbudet, begränsar utbudet på arbetskraft inte ännu sysselsättnings- och produktionstillväxten i ekonomin som helhet. Inom enskilda branscher kan dock brist på kunnig arbetskraft redan utgöra en begränsning för tillväxten. Antalet sysselsatta ökar med nästan 1 % per år under åren 2019 - 2020. Sysselsättningsgraden stigen till 72,6 % år 2020.</p> <p>Det goda konjunkturläget minskar underskottet och skuldsättningsgraden hos den offentliga ekonomin. De offentliga finanserna kommer nästan att balansera år 2020 och den offentliga skulden i förhållande till bruttonationalprodukten sjunker nästa år till under 60 %.</p>		
Förläggare	Finansministeriet		
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Finance	18.6.2018	
Authors	Economics Department		
Title of publication	Taloudellinen katsaus, kesä 2018 (Economic Survey, summer 2018)		
Series and publication number	Ministry of Finance publication 20a/2018		
Subject	Economic Prospects		
ISBN PDF	978-952-251-953-5	ISSN (PDF)	1797-9714
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-953-5		
Pages	63	Language	Finnish
Keywords	Public finance, economic development		
Abstract			
<p>The strong growth of the Finnish economy will continue in 2018, after which economic growth will slow to below 2%. In the next few years, the economy will be supported by both foreign trade and domestic demand. Growth in exports will level off in line with trends in world trade, and economic growth will no longer be supported by net exports as strongly as before. Household demand will be limited by slower growth in real disposable income. Finland's GDP will grow by 2.9% in 2018. Strongly sustained economic growth and increased demand for labour will increase the number of employed in 2018 by 1.9% compared with the previous year, and the employment rate will rise to 71.2%.</p> <p>In 2019, GDP growth will slow to 1.8%, while investment growth is projected to slow significantly. This is due, in particular, to a decline in the number of start-ups for new construction projects. In addition, investment decisions for major forest industry projects have been moved forward. Finland's GDP will grow by 1.7% in 2020.</p> <p>The reasonably rapid continuing growth in GDP and the moderate development of real wages will maintain demand for labour in the forecast period. Due to the large number of unemployed and hidden unemployed as well as measures to increase the supply of labour, labour supply will not yet constrain growth in employment and production at the level of the whole economy. In individual sectors, a shortage of skilled labour may already become a barrier to growth. The number of people in employment will grow by nearly 1% per year in 2019–2020. The employment rate will rise to 72.6% in 2020.</p> <p>Good economic conditions will reduce the general government deficit and debt ratio. The general government budgetary position will be almost in balance by 2020 and the public debt to GDP ratio will fall below 60% next year.</p>			
Publisher	Ministry of Finance		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

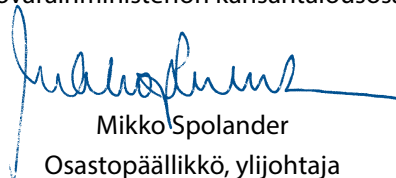
ESIPUHE

Katsauksessa esitetään vuosien 2018–2020 taloudellista kehitystä koskeva ennuste. Katsauksessa esitetyt ennuste ja kehitysarvio on laadittu kansantalousosastolla riippumattomasti perustuen lakiin talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista (869/2012).

Katsauksen tarkastelujen pohjana ovat Tilastokeskuksen toukokuussa 2018 julkaistavat, vuotta 2017 koskevat kansantalouden tilinpidon ennakkotiedot sekä muut julkiset tilastot, jotka on saatu käyttöön 12.6.2018 mennessä.

Helsingissä kesäkuussa 2018

Valtiovarainministeriön kansantalousosasto

Mikko Spolander
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Jukka Railavo
Finanssineuvos
Reaalitalouden
yksikön päällikkö

Marja Paavonen
Finanssineuvos
Julkisen talouden
yksikön päällikkö

Toteutunutta kehitystä koskevien tietojen lähde: Tilastokeskus ellei muuta mainittu.

TAULUKOISSA KÄYTETYT SYMBOLIT JA LYHENTEET

-	Ei mitään ilmoitettavana
0	Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
..	Tietoa ei ole saatu
.	Loogisesti mahdoton esitettäväksi
**	Ennuste
CPB	CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis
HWWI	Hamburgisches WeltWirtschafts Institut
IMF	Kansainvälinen valuuttarahasto
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
VM	Valtiovarainministeriö

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen.

Sisältö

Esipuhe	7
Yhteenveto	11
1 Talousnäkömät	18
1.1 Kansainvälinen talous	18
1.2 Ulkomaankauppa	23
1.2.1 Vienti ja tuonti	24
1.2.2 Hinnat ja vaihtotase	25
1.3 Kotimainen kysyntä	27
1.3.1 Yksityinen kulutus	27
1.3.2 Julkinen kulutus	30
1.3.3 Yksityiset investoinnit	31
1.3.4 Julkiset investoinnit	38
1.4 Kotimainen tuotanto	38
1.4.1 BKT	38
1.4.2 Jalostus	40
1.4.3 Palvelut	43
1.5 Työvoima	45
1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat	47
1.6.1 Palkat	47
1.6.2 Kuluttajahinnat	49
2 Julkinen talous	52
2.1 Julkisyhteisöt yhteensä	52
2.2 Valtionhallinto	55
2.3 Maakuntahallinto	58
2.4 Paikallishallinto	59
2.5 Sosiaaliturvarahastot	62
Kehikot:	
Laskelmia vientikysynnän heikkenemisen vaikutuksista	16
Tuettu asuntotuotanto nostaa nyt koko rakentamisen hintaa	35

Yhteenveto

Talouden suhdannenäkymät vuosina 2018–2020

Suomen talouden suhdannenousu jatkuu vielä vuonna 2018, minkä jälkeen talouskasvu hidastuu ja jää alle kahteen prosenttiin. Lähivuosina taloutta tukevat sekä ulkomaankauppa että kotimainen kysyntä. Investoinnit pysyvät talouskasvua tukevinä, vaikka rakennusinvestoinnit alenevat ensi vuonna. Viennin kasvu tasoittuu maailmankaupan kasvun mukaiseksi ja nettoviennin kasvua tukeva vaikutus pienenee. Kotitalouksien kulutuskysyntää rajoittaa reaalisten käytettävissä olevien tulojen hidastuva kasvu.

Hyvä suhdannetilanne pienentää julkisen talouden alijäämää ja velkasuhdetta. Myös hallituksen päättämät sopeutustoimet vahvistavat julkista taloutta. Julkisen talouden rahoitusasema lähes tasa-painottuu vuoteen 2020 mennessä ja julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen painuu alle 60 prosentin ensi vuonna.

Maailmantalouden myönteinen kehitys jatkuu

Maailman BKT:n kasvu on nopeimmillaan kuluvana vuonna. Korkeasuhdanne jatkuu lähivuosina, mutta monet ennakoivat indikaattorit viittaavat maailmantalouden kasvun lievään hidastumiseen. Myös maailmankaupan kasvu on nopeimmillaan kuluvana vuonna. Kasvu jatkuu nopeana Yhdysvaltojen ja nousevien talouksien vetämänä. Lähivuosina maailmankaupan kasvu hidastuu jonkin verran, mutta pysyy melko nopeana. Erityisesti nousevien talouksien merkitys korostuu. Maailmankaupan kasvun ja talouskasvun suhde laskee aavistuksen verran.

Rakennusinvestoinnit alenevat

Vuonna 2018 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan 2,9 %. Suhdannenousu kantaa vielä tänä vuonna, sillä teollisuusyritysten tilauskanta on vahva ja suuret rakennushankkeet jatkuvat yhä.

Vuonna 2018 yksityiset investoinnit, sekä kone- ja laiteinvestoinnit että asuinrakennusinvestoinnit, kasvavat nopeasti. Taustalla on kapasiteettipula, joka näkyy teollisuuden ja rakentamisen kyselyissä. Yksityisen kulutuksen kasvua tukee ansiotason nousun lisäksi työllisyyden koheneminen.

Viennin kasvun odotetaan jatkuvan v. 2018. Kone- ja laitevienti kehittyi suotuisasti ja metsäteollisuuteen tehdyt investoinnit näkyvät täysmittaisesti viennissä v. 2018. Erityisesti kulkuneuvojen vienti kasvaa merkittävästi v. 2018. Tavaratuontia kasvattivat vuoden ensimmäisellä neljänneksellä muun muassa kestokulutustavaroiden ja investointihyödykkeiden tuonti, ja palvelutuonti kasvoi tavaratuontia nopeammin. Tavaratuontia vauhdittaa ennustejaksolla vientiteollisuuden käyttämien väli tuotteiden tuonti.

Vahvana jatkuva talouskasvu ja voimistunut työvoiman kysyntä nostavat v. 2018 työllisten määrän 1,9 % edellisvuotta korkeammaksi, jolloin työllisyysaste nousee 71,2 prosenttiin. Ennuste kuluvan vuoden inflaatioksi on 1,1 % kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna. Tänä vuonna inflaatiota nostavat lähinnä palvelu-, elintarvike- ja energiahintojen nousu. Tavaroiden hintojen muutokset hidastavat inflaatiota tänäkin vuonna. Sen sijaan muutokset välillisessä verotuksessa kiihdyttävät inflaatiota arviolta 0,3–0,4 prosenttiyksikköä.

Vuonna 2019 BKT:n kasvu hidastuu 1,8 prosenttiin. Investointien kasvun ennustetaan hidastuvan selvästi v. 2019. Tämä johtuu erityisesti uusien rakennushankkeiden aloitusmäärien kääntymisestä laskuun. Lisäksi suurten metsäteollisuushankkeiden investointipäätöksiä on siirretty eteenpäin.

Vuonna 2019 yksityisen kulutuksen kasvua tukee ansiotason nousu ja työllisyyden koheneminen. Palkkasumma nousee 3,5 % ja pitää kotitalouksen käytettävissä olevien tulojen kasvun viime vuosiin verrattuna nopeana. Reaalisesti kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu kuitenkin hidastuu inflaation kiihtyessä, mikä hidastaa yksityisen kulutuksen kasvua.

Vaikka maailmankaupan nopea hyvä kasvu luo ennustejaksolla paremmat näkymät Suomen viennille, Suomen laskennallinen vientikysyntä kasvaa maailmankaupan kasvua hitaammin euroalueen maltillisemmän kasvun mukana ja myös vienti kasvaa maailmankaupan kasvua hitaammin v. 2019. Vaikka palvelujen vienti kasvaa koko ajan, vienti on jatkossakin pääosin tavaravientivetoista.

Bruttokansantuotteen kohtuullisen nopeana jatkuva kasvu ja reaali-palkkojen maltillinen kehitys ylläpitävät työvoiman kysyntää ennuste-jaksolla. Työttömien ja piilotyöttömien suuresta määrästä sekä työvoiman tarjontaa lisäävistä toimenpiteistä johtuen työvoiman tarjonta ei koko talouden tasolla vielä rajoita työllisyyden ja talouden kasvua. Yksittäisillä toimialoilla pula osaavasta työvoimasta voi jo muodostua kasvun esteeksi. Työllisten määrä kasvaa 1,0 % v. 2019 ja 0,7 % v. 2020. Työllisyysaste nousee 72 prosenttiin v. 2019 ja edelleen 72,6 prosenttiin v. 2020.

Vuonna 2020 BKT kasvaa 1,7 %. Kasvun hidastuminen johtuu pitkälti yksityisestä kulutuskysynnästä, sillä kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu tasaantuu. Inflaation nopeutuminen hidastaa reaalista käytettävissä olevien tulojen kasvua, vaikka samalla työllisyyden paraneminen tukeekin sitä. Yksityisten investointien kasvu jatkuu hyvänä, kun tuotannolliset investoinnit lisääntyvät mm. metsäteollisuuteen suunniteltujen suurhankkeiden vuoksi. Työllisyys jatkaa kohenemistään, mutta hieman aiempaa hitaammin.

Inflaatiopaineet pysyvät maltillisina ennuste-jaksolla, vaikka kansantaloudessa onkin vähemmän vapaita resursseja tuotantokuilun sulkeutuessa ja tuotannon vähitellen ylittäessä arvioidun potentiaalisen tasonsa. Vuosina 2019 ja 2020 kansallisen kuluttajahintaindeksin odotetaan nousevan 1,4 % ja 1,6 %.

Talouskasvu vahvistaa julkista taloutta

Julkisen talouden alijäämä pienenee ja velka suhteessa bruttokansantuotteeseen laskee lähivuosina hyvän talouskasvun siivittämänä. Julkinen talous on pitkän heikon talouskehityksen kauden jäljiltä kuitenkin edelleen selvästi finanssikriisiä edeltänyttä aikaa haavoittuvammassa tilassa. Puskurit tulevien menopaineiden ja taantumien varalle ovat vielä hyvin ohuet. Väestön ikääntyminen luo paineita julkiseen talouteen ensi vuosikymmenellä, kun erityisesti hoito- ja hoivamenojen kasvu jatkuu nopeana.

Valtiontalous on julkisen talouden alasektoreista alijäämäisin. Paikallishallinto pyyttelee myös lievästi alijäämäisenä. Myös vuonna 2020 aloittava maakuntahallinto on alijäämäinen. Maakuntahallinnon alijäämä johtuu pitkälti sairaanhoitopiirien monista jo aikaisemmin päätetyistä toimitilainvestoinneista, jotka siirtyvät maakuntien tilakeskukselle. Sosiaaliturvarahastojen ylijäämä supistuu aavistuksen lähivuosina.

Talouskehityksen riskit

Maailmantaloudessa riskit painottuvat yhä jonkin verran alasuuntaan. Keskeinen negatiivinen riski on protektionismi ja kauppasodan uhka. Yhdysvaltojen kauppapoliittiset toimet ovat johtaneet kiristyneeseen tilanteeseen keskeisten kauppakumppaneiden välillä. Kauppaa rajoittavat toimet vaikeuttaisivat yritysten toimintaa ja heikentäisivät kuluttajien hyötyä.

Yhdysvaltojen asettamilla teräs- ja alumiinitulleilla on Suomen vientiin kuitenkin verraten pieni suora vaikutus, sillä terästuotteiden vienti Yhdysvaltoihin on melko vähäistä. Tullin tilastojen mukaan tuontitullien alaisten alumiini- ja terästavaroiden osuus v. 2017 Suomen koko viennistä Yhdysvaltoihin oli 1,8 %. Laajemmalle levitesään kaupan esteiden pystyttäminen voi kuitenkin johtaa kysynnän kasvun hidastumiseen koko maailmassa. Kiristyvän protektionismin välilliset vaikutukset heijastuivat luonnollisesti voimakkaammin myös Suomen vientiin.

Italian talouteen liittyvä epävarmuus voi kasvaa. Erittäin korkea julkinen velkaantuneisuus, pankkisektorin hauraus sekä talouden monet rakenteelliset ongelmat aiheuttavat huolta, mikä voi heikentää euroalueen näkymiä. Toisaalta euroalueen instituutioiden valmiudet sietää ja purkaa kriisejä ovat vahvemmat kuin ennen viime vuosien velkakriisiä.

Positiivisista riskeistä huomattavin on talouden odotettua nopeampi kasvu teollisuusmaissa, etenkin Euroopassa, ja jos kasvua tukevien rakenneuudistusten toimeenpano jatkuu.

Kotimaan talouteen liittyvät riskit ovat tasapainossa. Investointien kiihtyminen v. 2020 perustuu osittain suurhankkeiden ajoittumiseen, mihin liittyy riskejä. Suurhankkeiden laajamittainen toteutuminen nostaisi investointeja huomattavasti nyt ennustettua korkeammalle.

Kotitalouksien kasvava velkaantuneisuus on noussut hyvin korkealle tasolle. Velka on keskittynyt verrattain pienelle joukolle kotitalouksia, jotka ovat erityisen haavoittuvia talouden tai asunto-markkinoiden negatiiviselle kehitykselle. Kotitalouksien velkaantumiseen ja asuntomarkkinoihin liittyvä kehitys voi lauetessaan alentaa kotitalouksien kulutusmahdollisuuksia.

Taulukko 1. Keskeiset ennusteluvut

	2017	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	224	0,1	2,3	2,7	2,9	1,8	1,7
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	85	3,2	5,4	3,7	3,4	3,0	2,6
Kokonaistarjonta	309	1,0	3,1	3,0	3,1	2,1	1,9
Tavaroiden ja palvelujen vienti	86	0,9	3,5	7,8	4,9	4,0	3,2
Kulutus	174	1,3	1,7	1,6	1,6	1,2	1,2
yksityinen	122	1,7	1,7	1,7	2,0	1,6	1,4
julkinen	52	0,2	1,5	1,6	0,7	0,4	0,9
Investoinnit	51	0,7	8,0	5,8	4,5	1,9	2,1
yksityiset	42	2,2	8,2	8,1	4,8	1,9	2,9
julkiset	9	-5,2	7,4	-4,3	3,2	1,8	-1,8
Kokonaiskysyntä	311	1,2	2,9	3,5	3,2	2,2	2,0
kotimainen kysyntä	225	1,3	2,7	2,0	2,5	1,5	1,5

Taulukko 2. Muut keskeiset ennusteluvut

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	210	216	224	234	242	251
Palvelut, määrän muutos, %	0,4	1,5	2,9	2,7	1,9	1,7
Koko teollisuus, määrän muutos, %	-1,7	1,9	3,9	5,9	2,6	2,0
Työn tuottavuus, muutos, %	0,2	1,7	2,5	1,3	1,0	1,0
Työlliset, muutos, %	-0,4	0,5	1,0	1,9	1,0	0,7
Työllisyysaste, %	68,1	68,7	69,6	71,2	72,0	72,6
Työttömyysaste, %	9,4	8,8	8,6	8,0	7,5	7,0
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	-0,2	0,4	0,7	1,1	1,4	1,6
Ansiotasoindeksi, muutos, %	1,4	0,9	0,3	1,8	2,6	2,8
Vaihtotase, mrd. euroa	-1,5	-0,7	1,6	1,4	1,9	2,0
Vaihtotase, suhteessa BKT:een, %	-0,7	-0,3	0,7	0,6	0,8	0,8
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	-0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,1	0,1
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	0,7	0,4	0,6	1,0	1,3	1,7
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:een, %	57,1	55,9	53,6	52,4	51,9	51,7
Veroaste, suhteessa BKT:een, %	43,9	44,0	43,3	42,2	42,1	41,8
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-2,8	-1,8	-0,6	-0,7	-0,3	-0,1
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-3,0	-2,7	-1,7	-1,7	-0,9	-0,6
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een, %	63,5	62,9	61,3	60,0	59,4	58,4
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %	47,6	47,4	47,2	46,3	45,8	45,0

LASKELMIA VIENTIKYSYNNÄN HEIKKENEMISEN VAIKUTUKSISTA

Noususuhdanteen jatkuessa Suomessa on aiheellista tarkastella mahdollisten negatiivisten sokkien vaikutusta kasvuun. VM:n kansantalousosaston makromallilla (KOOMA) tarkastellaan tässä kehikossa vientikysynnän tilapäisen heikkenemisen kokonaistaloudellisia vaikutuksia. Viimeisen kahden vuoden aikana Suomen talouskasvu on tukeutunut osaltaan viennin kasvuun, joka on ollut seurausta maailmantalouden ja -kaupan vahvasta kasvuvireestä. Suotuisasta kehityksestä huolimatta maailmantaloudessa on myös nähtävissä riskejä, joista esimerkkeinä voidaan mainita mm. protektionististen toimien sekä poliittisen epävarmuuden lisääntyminen. Lisäksi korkeasuhdanne on jatkunut monissa vientimaissa jo useamman vuoden ja euroaleen kasvunäkymät ovat hieman heikentyneet.

Luonteva tapa mallintaa ulkomaisten sokkien vaikutuksia KOOMA-mallilla on vientikysynnän kautta. Tulokset on raportoitu suhteessa talouden tasapainouraan, joka voi olla tässä julkaisussa esitetty VM:n kansantalousosaston arvio talouskehityksestä. Laskelmissa on käytetty sokkia, joka heikentää Suomen vientikysyntää viidellä prosentilla vuoden 2018 toisella neljänneksellä. Lisäksi itse sokin oletetaan heikenevän ajan myötä siten, että sen vaikutus vientikysyntään on enää noin kaksi prosenttia vuonna 2019.

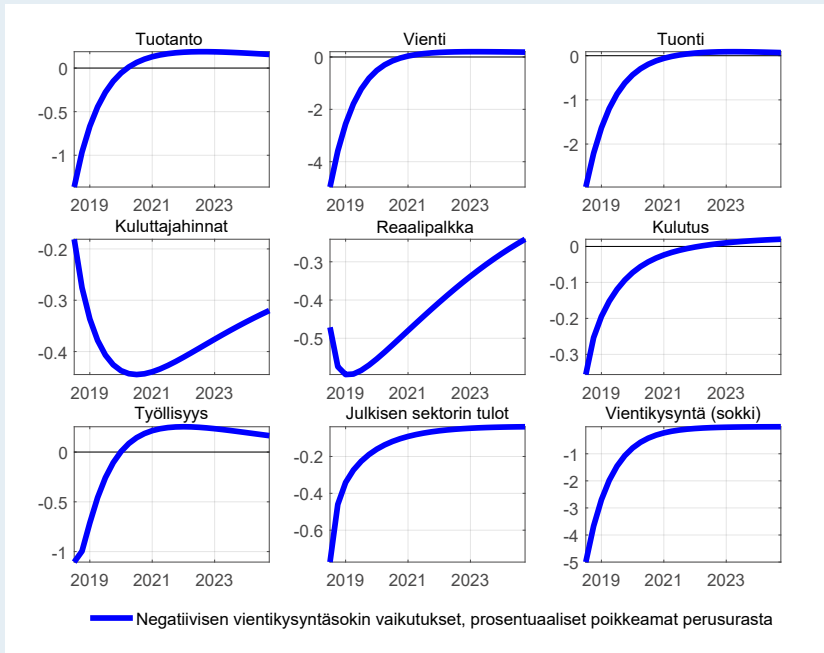
Negatiivinen kysyntäsokki heikentää taloutta. Kokonaistuotanto supistuu reilulla prosentilla, johtuen nettoviennin supistumisesta. Vienti alenee välittömästi sokin seurauksena viisi prosenttia. Tuonti alenee myös, sillä osa siitä menee vientituotteiden valmistukseen. Tuonti kuitenkin laskee vähemmän kuin vienti, sillä osa tuonnista myydään suoraan kuluttajille.

Negatiivinen kysyntäshokki heikentää myös vientiyriyten ja kotimaisen tuotannon näkymiä. Vientikysynnän laskiessa kansantalouteen syntyy ylitarjontaa, joka luo negatiivista painetta hintoihin ja palkkoihin. Kuluttajahinnat alenevat hieman vähemmän kuin palkat, joten negatiivinen reaali-palkkakehitys heikentää tilapäisesti yksityistä kulutusta. Yriyten heikentyneet tuotto-odotukset johtavat siihen, että avoimia työpaikkoja avataan aiempaa vähemmän ja työttömyys lisääntyy. Tämä näkyy puolestaan etenkin valtion verotuloissa, eli verotulot pienenevät ja alijäämä kasvaa.

Vientikysynnän vähenemisen seurauksena Suomen bruttokansantuote kasvaa kahtena vuonna hitaammin kuin talouden tasapainouralla. Reaali-palkkojen ja Suomen suhteellisten vientihintojen alenemisen myötä vientiyriyten ja kotimaisen tuotannon näkymät alkavat kuitenkin kolmantena vuonna parantua. Yritykset lisäävät tuotantoaan ja palkkaavat uutta työvoimaa, jonka seurauksena työllisyys paranee. Koska laskelmassa oletetaan palkkojen olevan jäykkiä myös ylöspäin, niin tasapainouraa hitaampi ansioiden nousu näkyy tasapainouraa parempana työllisyyskehityksenä. Tästä seuraa hieman tasapainouraa korkeampi työllisyys ja sen kautta korkeampi tuotanto. Sokin vaikutuksen

laantuessa vienti alkaa palata talouden tasapainouralle. Tuontikin seuraa viennin ja yksityisen kulutuksen kehitystä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vientikysyntää koskevalla sokilla on merkittäviä vaikutuksia Suomen kaltaiselle pienelle avoimelle taloudelle. Ulkomaankaupan lisäksi sokin vaikutus heijastuu nopeasti myös kotitalouksien kulutukseen sekä julkiseen talouteen siten, että kulutus supistuu ja valtion velka kasvaa. Keskipitkällä aikavälillä yksityinen kulutus ja valtion velka palaavat tasapainourillensa. Sopeutumismuutoksiin vaikuttaa kuitenkin mallin oletukset mm. palkkajäykkyydestä, sekä käytännössä myös esimerkiksi kuluttajien ja yritysten luottamus.

1 Talousnäkymät

1.1 Kansainvälinen talous

Maailmantalouden nopeimman kasvun vaihe kuluvana vuonna

Maailmantalouden myönteinen kehitys jatkuu ennusteperiodilla. Kokonaistuotannon kasvu on nopeimmillaan kuluvana vuonna, kun useat suuret taloudet ovat lähellä tuotantopotentiaalia tai jopa sen yläpuolella. Korkeasuhdanne jatkuu lähivuosina, mutta monet ennakoivat indikaattorit viittaavat maailmantalouden kasvun lievään hidastumiseen. Myös maailmankaupan kasvu on nopeimmillaan kuluvana vuonna.

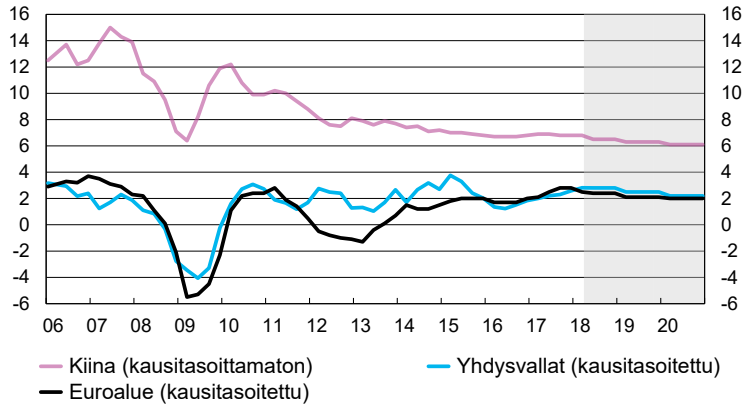
Yhdysvaltain talouskasvua kiihdyttää tänä vuonna ekspansiivinen finanssipolitiikka. Erityisesti viime vuoden lopulla ilmoitetut veropolitiikan muutokset kiihdyttävät kasvua. Työttömyys on erittäin alhaisella tasolla, kuluttajien luottamus on korkealla ja inflaatio kiihtymässä. Maan keskuspankki jatkaa ohjauksorkojen noston politiikkaa. Lähiaikojen näkymät ovat kuitenkin hieman vaisummat: teollisuuden ostopäälliköiden indeksi sekä uudet tilaukset ovat kääntyneet laskuun kuluvan vuoden alkupuolella. Talouskasvu hidastuu jonkin verran ennusteperiodilla.

Myös euroalueella eletään korkeasuhdannetta. Tänä vuonna kasvu pysyttelee viime vuoden tasolla, mutta ennakkotiedot viittaavat selvästi hidastuneeseen kasvuun kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä monessa maassa. Ennakoivat indikaattorit ovat kääntyneet selvään laskuun alkuvuonna, vaikka ovatkin vielä suhteellisen korkealla tasolla. Erityisesti Saksassa teollisuuden luottamus on kääntynyt selvään laskuun. Inflaatio pysyy vaimeana.

Iso-Britannian näkymät ovat vaisut pitkälti Brexitin aiheuttaman epävarmuuden takia. Talouskasvu hidastuu alle prosentin vuosivauhtiin ennusteperiodilla. Myös

Bruttokansantuote

määrän muutos, %

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, VM

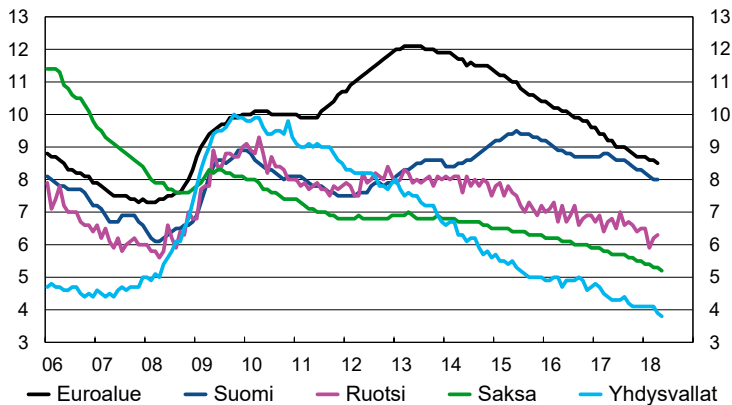
VM34170

Ruotsin talouskasvu on hidastumassa pitkän nopean kasvun jälkeen. Asuntomarkkinoiden tilanne varjostaa näkymiä.

Ennakkotietojen mukaan talouskasvu kääntyi negatiiviseksi Japanissa kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Kuluttajien luottamus on korkealla, mutta deflaation uhka ei vielä ole täysin poistunut. Talouden dynaamisuutta rajoittaa ikääntynyt väestö ja työikäisen väestön supistuminen.

Työttömyysaste

kausitasoitettu, %

Lähde: Macrobond, kansalliset tilastoviranomaiset

VM34170

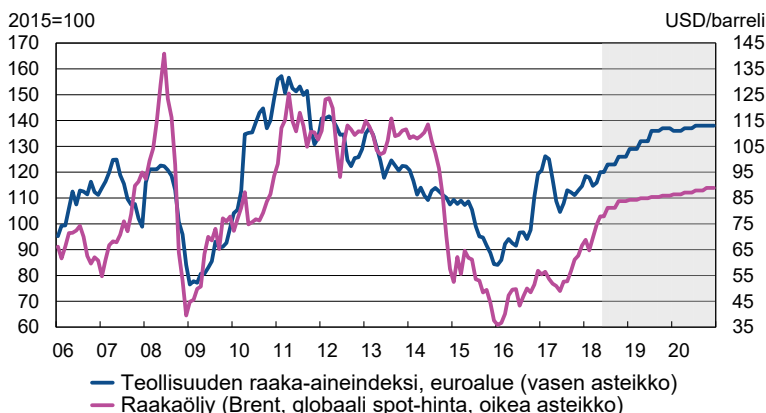
Nopea, joskin hidastuva kasvu jatkuu Kiinassa. Alkuvuoden ennakkotiedot viittaavat suhteelliseen nopeaan kasvuun, ja ennakoivat indikaattorit antavat varovaisen myönteisen kuvan lähiaikojen näkymistä. Vienti ja investoinnit hidastuvat jonkin verran. Vaihtotaseen ylijäämä supistuu edelleen, kun kasvun painopiste siirtyy vientistä kulutukseen

Venäjän talouskasvua jatkuu melko vaimeana, vaikka öljyn hinnan viimeaikainen nousu piristääkin kulutusta ja investointeja. Talouden kestävä kohenemista rajoittavat yksipuolinen tuotantorakenne, heikko tuottavuuskehitys sekä monet muut rakenteelliset tekijät.

Muiden nousevien talouksien näkymät ovat pääosin myönteisiä. Intian talouden kasvu jatkuu nopeana. Talouskasvu on elpymässä Brasiliassa pitkähkön vaikean jakson jälkeen. Etelä-Afrikan näkymät ovat kohentumassa poliittisen tilanteen selkiytyttyä, joskin kokonaistuotanto supistui voimakkaasti kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

Raakaöljyn hinnan nopea nousu viime kuukausina heijastaa OPECin ja Venäjän tuotannonrajoituksia, Lähi-Idän jännitteitä sekä Venezuelan kriisin pitkittymistä. Nousu johtuu siis pitkälti tarjontatekijöistä, joskin maailmantalouden nopea kasvu lisää myös raakaöljyn kysyntää. Teollisuuden raaka-aineiden hinnat nousevat vahvan talouskasvun vetämänä.

Raaka-aineiden hinnat

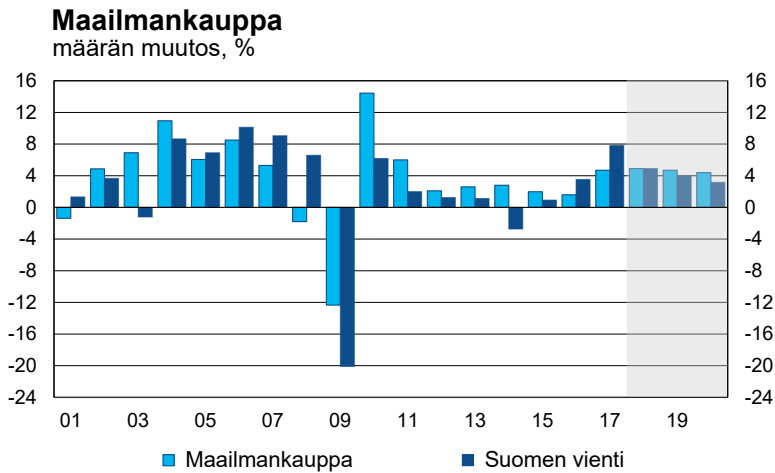
Lähde: Hamburgisches WeltWirtschafts Institut, Macrobond, VM

VM34170

Korot ovat nousseet Yhdysvalloissa inflaation kiihdyttyä. Euroalueella korkojen kehitys on ollut maltillista, pois lukien Italian osalta viime aikoina. Lähivuosina sekä lyhyet että pitkät korot nousevat Euroopassa.

Maailmankaupan nopea kasvu on taittumassa

Maailmankaupan kasvu nopeutui viime vuoden lopulla. Kasvu jatkuu nopeana kuluvana vuonna, lähinnä Yhdysvaltojen ja nousevien talouksien vetämänä. Euroalueen osalta kaupan kehitys on ollut vaatimattomampaa. Lähivuosina maailmankaupan kasvu hidastuu jonkin verran, mutta pysyy melko nopeana. Erityisesti nousevien talouksien merkitys korostuu. Maailmankaupan kasvun ja talouskasvun suhde laskee aavistuksen verran.

Lähde: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, Tilastokeskus, VM

VM34170

Riskit painottuvat enemmän alasuuntaan

Viime aikojen kehitys maailmantaloudessa johtaa riskien painottumisen aiempaa arviota jonkin verran enemmän alasuuntaan.

Keskeinen negatiivinen riski on protektionismi ja kauppasodan uhka. Yhdysvaltojen kauppapoliittiset toimet ovat johtaneet kiristyneeseen tilanteeseen keskeisten kauppakumppaneiden välillä. Kauppaa rajoittavat toimet vaikeuttaisivat yritysten

toimintaa ja heikentäisivät kuluttajien hyötyä. Kärjistyessään protektionismi voisi hidastaa maailmankaupan ja –talouden kasvua.

Italian talouteen liittyvä epävarmuus voi kasvaa. Erittäin korkea julkinen velkaantuneisuus, pankkisektorin hauraus sekä talouden monet rakenteelliset ongelmat aiheuttavat huolta, mikä voi heikentää euroalueen näkymiä. Toisaalta euroalueen instituutiot ovat vahvemmat kuin ennen viime vuosien velkakriisiä.

Geopoliittiset jännitteet ovat nousseet erityisesti Lähi-Idän osalta. Tilanteen kärjistyminen siellä heijastuisi nopeasti raakaöljyn hinnan nousuna viimeaikaistakin korkeammalle.

Positiivisena riskinä maininnan arvoinen on odotettua myönteisempi talouskehitys teollisuusmaissa, erityisesti Yhdysvalloissa ja Euroopassa. Myönteinen työllisyyskehitys voi tukea kuluttajien luottamusta odotettua enemmän. Odotettua matalampana pysyttelevät korot voivat johtaa vahvempaan yksityisen kulutuksen kehitykseen.

Taulukko 3. Bruttokansantuote

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	määrän muutos, prosenttia					
Maailma (PPP)	3,3	3,2	3,7	3,9	3,7	3,6
Euroalue	2,2	1,8	2,4	2,4	2,1	2,0
EU	1,6	1,7	2,3	2,2	1,9	1,8
Saksa	1,5	1,9	2,2	2,5	2,3	2,1
Ranska	1,2	1,2	1,8	2,1	1,9	1,8
Ruotsi	3,9	3,3	2,4	2,7	2,1	1,9
Iso-Britannia	2,2	1,8	1,8	1,3	1,0	0,8
Yhdysvallat	2,6	1,5	2,3	2,8	2,5	2,2
Japani	1,1	1,0	1,7	1,1	0,9	0,8
Kiina	6,9	6,7	6,9	6,5	6,3	6,1
Intia				7,5	7,6	7,4
Venäjä	-3,7	-0,2	1,5	1,5	1,4	1,3

Lähde: Eurostat, kansalliset tilastoviranomaiset, IMF, VM

Taulukko 4. Taustaoletukset

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
Maailmankaupan kasvu, %	2,0	1,6	4,7	4,9	4,7	4,4
USD/EUR	1,10	1,10	1,15	1,17	1,09	1,07
Teollisuuden raaka-ainehinnat, EA, € (2015=100)	100,1	96,3	114,5	121,5	133,5	137,3
Raakaöljy (Brent), \$/barreli	53,5	45,1	54,8	77,5	85,1	87,6
3 kk euribor, %	-0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,1	0,1
Valtion obligaatit (10 v), %	0,7	0,4	0,6	1,0	1,3	1,7
Viennin markkinaosuus (2000=100) ¹	90,3	92,2	95,0	95,0	94,3	93,2
Tuontihinnat, %	-4,3	-2,8	3,5	2,6	2,4	2,1

1) Viennin kasvun suhde maailmankaupan kasvuun

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, CPB, HWWI, Reuters, VM

1.2 Ulkomaankauppa

Suomen ulkomaankauppa kasvoi voimakkaasti v. 2017. Viennin kasvua vauhditti reipas maailmankaupan kasvu, joka jatkuu nopeana erityisesti ennustejakson alussa. Vuosina 2019 ja 2020 maailmankauppa kasvaa hitaammin kuin tänä vuonna. Lisäksi euroalueen talouskehitys on maltillisempaa, mikä hidastaa Suomen vientikysynnän kasvua.

1.2.1 Vienti ja tuonti

Vienti ja tuonti jatkavat kasvuaan

Viennin volyymi kasvoi tämänhetkisten tietojen mukaan kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä vain 0,3 % verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohdtaan. Palveluvienti kasvoi ensimmäisellä neljänneksellä 2,9 %, kun taas tavaravienti laski hieman, - 0,3 %. Viime vuoden ensimmäisen neljänneksen laivatoimitukset heijastuvat korkeana vertailutasona tavaraviennissä. Viennin odotetaan tänä vuonna jatkavan kasvuaan hieman alle viiden prosentin vauhdilla.

Viennin ripeään kasvuun v. 2017 vaikutti maailmankaupan nopea kasvu. Tavaravienti euroalueelle kasvoi nopeasti, mutta myös sen ulkopuolelle vienti kasvoi tasaisesti. Euroalueen näkymät ovat kuitenkin heikentyneet lievästi tälle vuodelle. Tämä tarkoittaa, että Suomen laskennallinen vientikysyntä kehittyi maailmankaupan kehitystä heikommin. Euroalueen osuus viennistä on suuri, mutta toisaalta Yhdysvaltojen ja kehittyvien talouksien suotuisimmat näkymät heijastuvat vientikysyntään sitä kasvattaen. Vienti kasvaakin tällä hetkellä edelleen suhteellisen nopeasti.

Tavaraviennistä kulkuneuvojen vienti on kasvanut alkuvuonna 2018 merkittävästi ja viennin kasvun odotetaan jatkuvan. Kone- ja laitevienti kehittyi myös suotuisasti. Lisäksi aiemmin metsäteollisuuden tehdyt investoinnit näkyvät täysmittaisesti viennissä v. 2018. Tavaraviennin tavoin palveluvienti jatkaa kasvuaan – myös jonkin verran hitaammin edellisvuoteen verrattuna. Kaiken kaikkiaan viennistä vajaa kolmannes on palveluvientiä, ja tämän osuuden odotetaan pysyvän ennallaan ennustejaksolla.

Taulukko 5. Ulkomaankauppa

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	määrän muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	0,9	3,5	7,8	4,9	4,0	3,2
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	3,2	5,4	3,7	3,4	3,0	2,6
	hinnan muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	-0,9	-1,8	2,9	2,1	1,9	1,5
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	-4,3	-2,8	3,5	2,6	2,4	2,1

Tuonnin määrä kasvoi tilinpidon tietojen mukaan ensimmäisellä neljänneksellä vientiä nopeammin, 2,7 %. Tavaratuontia kasvattivat muun muassa kestokulutus-tavaroiden ja investointihyödykkeiden tuonti. Tavaratuonti kasvoi 2,2 % ja palvelutuonti 3,7 %. Tavaratuontia vauhdittaa ennustejaksolla vientiteollisuuden käyttämien välituotteiden tuonti. Toisaalta erityisesti kulutushyödykkeiden tuonnin kasvu on tasaista.

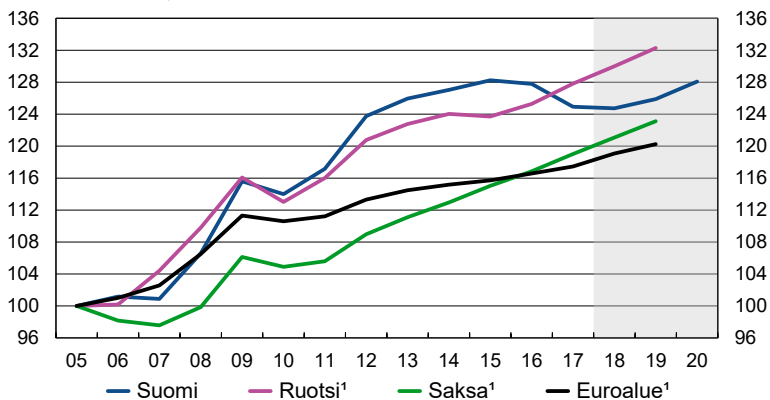
1.2.2 Hinnat ja vaihtotase

Vaihtotase pysyy ylijäämäisenä

Teollisuuden käyttämien raaka-aineiden ja öljyn hintakehitys näkyvät voimakkaammin kasvavina tuontihintoina v. 2018. Alkuvuonna 2018 dollarin kurssi aiheuttaa alasuuntaisia paineita tuontihintoihin, mutta ennustejakson edetessä kurssi vahvistuu, mikä taas nostaa tuontihintoja. Sekä tuonti- että vientihintojen nousu on nopeinta v. 2018 ja tulevana vuosina maltillisempaa. Koko ennustejaksolla tuonnin ja viennin arvo kasvavat sekä volyymin kasvun että hintojen nousun seurauksena.

Vaihtosuhte nousi lievästi v. 2017, mutta ennustejaksolla vaihtosuhte heikkenee, sillä tuontihinnat nousevat vientihintoja enemmän. Vaihtosuhteen heikkeneminen on kuitenkin maltillista, sillä hinnannousu raaka-aineiden tuonnissa heijastuu myös nousuna vientihinnoissa. Ennustejakson alkupuolella vientiedellytyksiä parantaa

Yksikkötyökustannukset
2005=100, nimelliset

¹ Euroopan komission ennuste

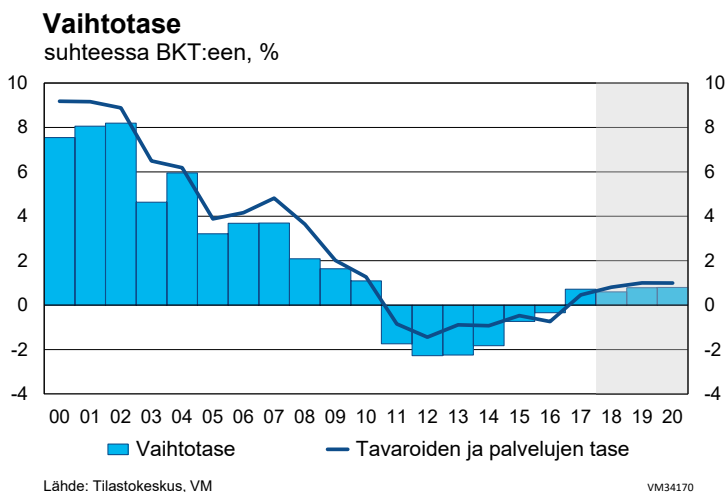
Lähde: Euroopan komissio, Tilastokeskus, VM

VM34170

vielä yksikkötyökustannuskehitys, joka on kilpailijamaihin verrattuna maltillista, vaikka palkat nousevatkin. Ennustejakson lopulla vientiedellytykset taas paranevat euron heikkenevän kurssin ansiosta.

Vaikka maailmankaupan hyvä kasvu luo ennustejaksolla paremmat näkymät Suomen viennille, Suomen laskennallinen vientikysyntä kasvaa maailmankaupan kasvua hitaammin euroalueen maltillisemmän kasvun mukana. Vienti kasvaa maailmankaupan kasvun verran v. 2018, mutta jo v. 2019 viennin kasvu on maailmankaupan kasvua hitaampaa. Vienti on jatkossakin pääosin tavaravientivetoista.

Tämänhetkisten tietojen mukaan vaihtotase kääntyi 1,6 mrd. euroa ylijäämäiseksi v. 2017 kauppataseen vetämänä, mutta palvelukaupan tase pysyi alijäämäisenä. Vaihtotase pysyy koko ennustejakson ajan tasaisesti ylijäämäisenä, ennen kaikkea suotuisan nettoviennin määrän kehityksen seurauksena. Ennustejaksolla palvelutaseen alijäämän ennustetaan pienenevän palveluviennin kasvun takia. Vaihtotaseen ylijäämää taas hieman pienentävät tuontihintojen vientihintoja ripeämpi nousu sekä tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen alijäämä.

Taulukko 6. Vaihtotase

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	miljardia euroa					
Tavaroiden ja palvelujen tase	-1,0	-1,6	1,0	1,9	2,4	2,5
Tuotannontekijäkorvaukset ja tulonsiirrot, netto	-0,5	0,9	0,6	-0,5	-0,5	-0,5
Vaihtotase	-1,5	-0,7	1,6	1,4	1,9	2,0
Vaihtotase, suhteessa BKT:een, %	-0,7	-0,3	0,7	0,6	0,8	0,8

1.3 Kotimainen kysyntä

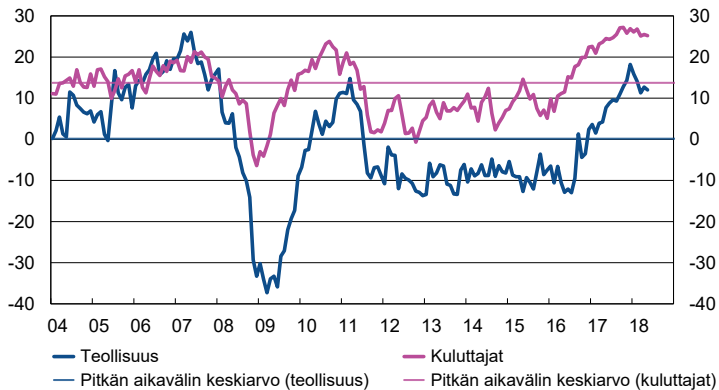
1.3.1 Yksityinen kulutus

Työllisyys tukee kulutuksen kasvua

Vuonna 2018 yksityisen kulutuksen kasvua tukee työllisyyden sekä ansiotason nousu. Palkkasumman kasvu kiihtyy neljään prosenttiin. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot nousevat, mutta reaalityulojen kasvu jää maltillisemmaksi inflaation kiihtyessä. Kestokulutustavaroiden kasvu kiihtyi alkuvuonna ja sen kasvu pysyy edelleen kulutuksen hyödykeluokista nopeimpana. Myös muiden hyödykeluokkien kulutuksen kasvu kiihtyy tänä vuonna viime vuoteen verrattuna.

Teollisuuden ja kuluttajien luottamus

saldo, kausitasoitettu

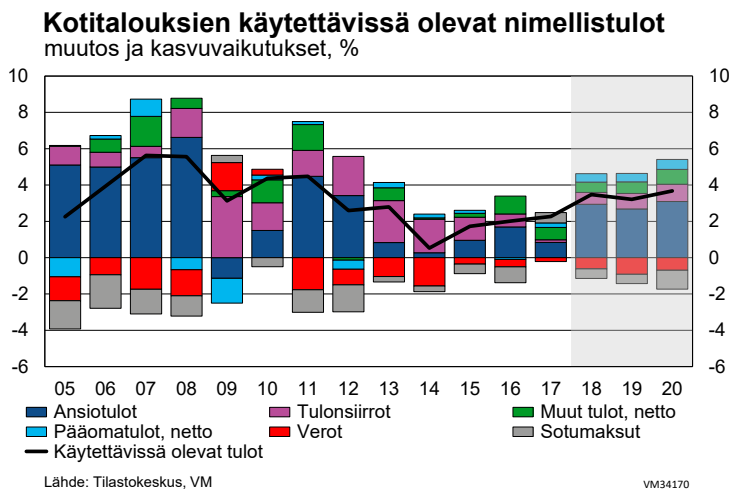

Lähde: Euroopan komissio

VM34170

Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvua tukee myös tulonsiirtojen kasvu. Eläketulojen kasvu tukee käytettävissä olevien tulojen kasvua, kun työllisyystilanteen koheneminen hidastaa sosiaalisten tulonsiirtojen sekä käytettävissä olevien tulojen kasvua. Muutokset verotuksessa parantavat edelleen palkansaajan ostovoimaa. Kotitalouksien säättämistä paranee vuoteen 2017 verrattuna, mutta jää edelleen poikkeuksellisen alhaiseksi.

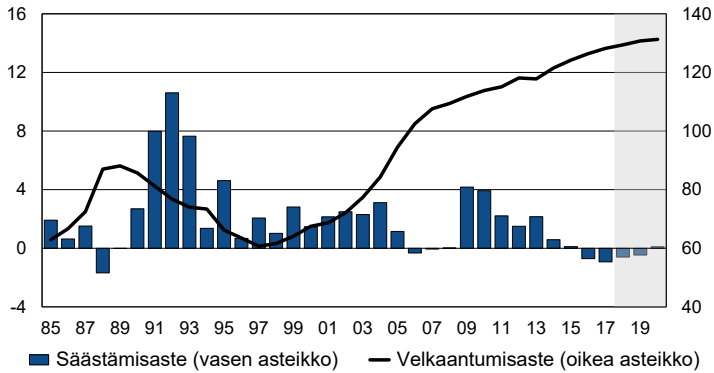
Vuonna 2019 yksityisen kulutuksen kasvua tukee ansiotason nousun lisäksi työllisyyden koheneminen. Palkkasumma nousee 3,5 % ja pitää yllä kotitalouksen käytettävissä olevien tulojen kasvun viime vuosiin verrattuna nopeana. Reaalisesti kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu kuitenkin hidastuu inflaation kiihtyessä, mikä hidastaa yksityisen kulutuksen kasvua. Myös verotuksen ostovoimaa tukeva vaikutus kääntyy negatiiviseksi vuonna 2019. Täten kulutuksen kasvu hidastuu, mikä kohentaa edelleen kotitalouksien säättämistä.

Vuonna 2020 palkkasumman kasvuun vaikuttaa eniten ansiotason kasvun kiihtyminen. Myös työllisyyden parantuminen, vaikkakin hidastuva, tukee kotitalouksien ostovoiman kasvua. Inflaation nopeutuessa reaalityulojen kasvu hidastuu, minkä seurauksena yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu edelleen. Säättämisteen palautuminen lähemmäs historiallisia keskiarvojaan jatkuu myös vuonna 2020. Kotitalouksien velkaantuminen suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin jatkuu edelleen. Tätä tukevat matala korkotaso, työmarkkinoiden myönteinen kehitys, uusien

asuntolainojen ehtojen keventyminen, asuntomarkkinoiden vilkastuminen sekä asuinrakentamisen vahva kasvu. Velkaantumisen ongelmat kuitenkin korostuvat, kun korkotaso aikanaan nousee ja kotitaloudet joutuvat tinkimään muusta kulutuksesta.

Kotitalouksien säästäminen ja velkaantuminen
osuus käytettävissä olevista tuloista, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34170

1.3.2 Julkinen kulutus

Julkisen kulutuksen suurimmat erät koostuvat henkilöstökuluista sekä ostetuista tavaroista ja palveluista. Julkisen kulutuksen BKT-osuus pienenee hieman ennustejaksolla, sillä julkiset kulutusmenot kasvavat maltillisemmin kuin BKT:n arvo. Julkisen kulutuksen määrän kasvu pysyy suhteellisen hitaana seuraavina vuosina. Kasvuja hillitsevät erityisesti kilpailukykysojimus ja sopeutustoimet. Julkisen kulutuksen kontribuutio BKT:n määrän kasvuun putoaakin vuoden 2017 0,4 prosenttiyksiköstä 0,2 prosenttiyksikköön ennustejaksolla.

Julkisen kulutuksen hintaan vaikuttavat v. 2018 ja 2019 mm. palkankorotukset ja kertaluonteinen tuloksellisuuserä. Lisäksi v. 2019 hintaa nostaa kilpailukykysojimuksen lomarahaleikkauksen päättyminen.

Taulukko 7. Kulutus

	2017	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yksityinen kulutus	100,0	1,7	1,7	1,7	2,0	1,6	1,4
kotitaloudet	95,4	1,9	1,8	1,8	2,1	1,7	1,4
kestokulutustavarat	8,0	2,9	5,0	4,7	5,3	2,3	2,1
puolikestävät kulutustavarat	7,7	1,0	1,2	2,3	3,1	1,1	0,9
lyhytikäiset tavarat	25,7	0,7	0,9	1,0	1,1	1,4	1,2
palvelut	53,1	1,4	1,6	1,6	1,8	1,6	1,4
voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	4,6	-2,0	1,5	-1,0	0,0	0,5	0,5
Julkinen kulutus	100,0	0,2	1,5	1,6	0,7	0,4	0,9
Kulutus yhteensä		1,3	1,7	1,6	1,6	1,2	1,2
Julkisyhteisöjen yksilölliset kulutusmenot		0,9	1,0	1,6	0,9	0,4	0,7
Yksilölliset kulutusmenot yhteensä		1,5	1,6	1,7	1,2	1,1	1,4
Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo		1,7	2,0	2,3	3,5	3,2	3,7
Yksityisen kulutuksen hinta		0,3	0,9	0,9	1,1	1,4	1,7
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitylo		1,4	1,1	1,4	2,4	1,8	2,0
		prosenttia					
Kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)		79,7	78,9	77,5	76,3	75,9	75,6
Kotitalouksien säästämisaste		0,1	-0,7	-0,9	-0,6	-0,5	0,1
Kotitalouksien velkaantumisasi ¹		124,2	126,4	128,2	129,4	130,7	131,3

1) Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

1.3.3 Yksityiset investoinnit

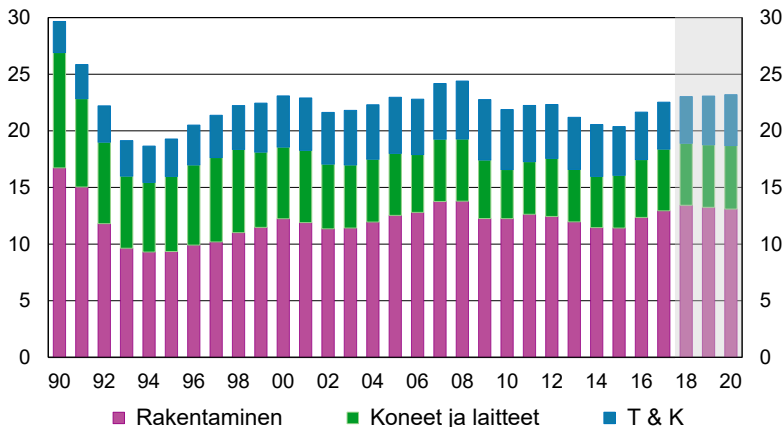
Investointivauhti hidastuu

Yksityiset investoinnit kasvoivat erittäin voimakkaasti kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä; sekä kone- ja laiteinvestoinnit että asuntoinvestoinnit jopa kaksinumeroista vauhtia. Tänä vuonna investointeja tehdään runsaasti. Taustalla on kapasiteettipula, joka näkyy teollisuuden ja rakentamisen kyselyissä. Investointien kasvun ennustetaan kuitenkin hidastuvan selvästi v. 2019. Tämä johtuu erityisesti uusien rakennushankkeiden aloitusmäärien kääntymisestä laskuun. Lisäksi suurten metsäteollisuushankkeiden investointipäätöksiä on siirretty eteenpäin. Näin ollen investointien kasvuvaikutus bruttokansantuotteeseen jää edellistä ennustetta pienemmäksi.

Yksityisten investointien ennustetaan kasvavan tänä vuonna lähes 5 %, v. 2019 noin 2 % ja v. 2020 noin 3%. Vuoden 2020 kasvua kiihdyttävät jo suunniteltujen suurhankkeiden aloitukset. Vuonna 2020 yksityiset investoinnit suhteessa BKT:hen nousevat 19½ prosenttiin. Investointiaste kirii nopeasti ylöspäin, mutta näillä näkymin se alittaisi ennustekauden lopullakin vielä vuoden 2008 vastaavan suhteen.

Asuntoinvestoinnit ovat kasvaneet yhtäjaksoisesti jo yli kolmen vuoden ajan. Vielä tämä vuosi on vahvaa kasvua, sillä hyvä työllisyyskehitys ja matalat korot tukevat kotitalouksien asuntokysyntää. Myös uusien asuntojen tarjonnan määrästä kertova

Investoinnit
suhteessa BKT:een, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

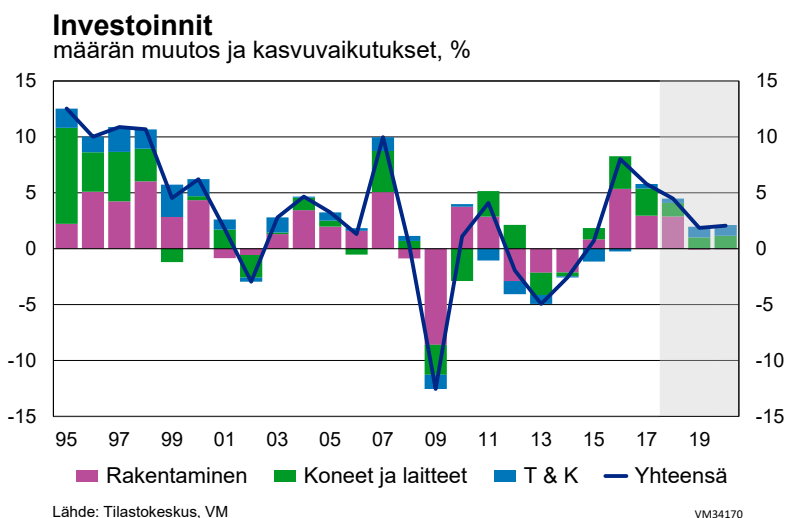
VM34170

indikaattori on edelleen laskenut. Sen sijaan sijoittajien kysyntä on käymässä epävarmemmaksi, ja erityisesti pienemmillä paikkakunnilla nopeatkin kysynnän muutokset ovat mahdollisia.

Ensi ja seuraavana vuonna korkealle kohonneet asuntoaloitukset laskevat muutamilla tuhansilla vuosittain ja tämä näkyy varsin nopeasti investointiluvuissa. Alueellisesti rakentaminen vaihtelee kuitenkin paljon. Pääkaupunkiseudulla asuntoaloitusten arvioidaan säilyvän korkealla tasolla koko ennustekauden ajan.

Muihin talonrakennushankkeisiin myönnettyjen rakennuslupien määrä on laskenut alkuvuonna yli 20 %. Pitkien rakennusaikojen vuoksi odotuksena on, että toimitila-, varasto-, sairaala- ja liiketilahankkeiden edessä oleva aloitusten lasku näkyy investoinneissa kuitenkin vasta ensi vuonna. Vuoden 2020 näkymät ovat jo paremmat johtuen useammasta suunnitellusta suurhankkeesta. Suurhankkeiden toteutumistodennäköisyys on noussut, koska jo useammalle hankkeelle on myönnetty mm. ympäristö- ja rakennusluvat.

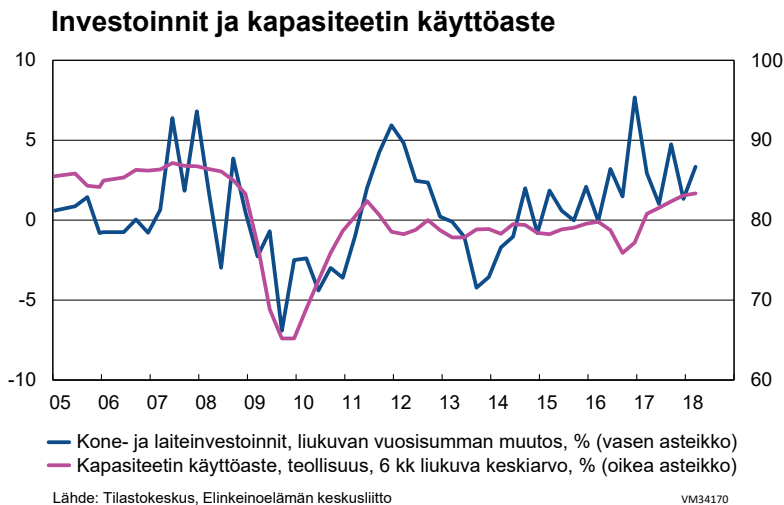
Korjausinvestointien ennustetaan säilyvän melko vakaina ja kasvavan ennustejaksolla noin kahden prosentin vuosivauhtia. Asuntojen korjaamisen arvioidaan olevan vilkkaampaa kuin muiden talonrakennusten.

Maa- ja vesirakennusinvestointien arvioidaan kasvavan tänä ja ensi vuonna 2½ prosenttia. Kasvun ennustetaan hidastuvan vajaaseen kahteen prosenttiin v. 2020. Vain noin kolmannes rakennelmista ja maanparannuksista on yksityisen sektorin investointeja.

Kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointien arvioidaan kasvavan edelleen, koska talouskasvu on hyvää, kapasiteetista on pulaa ja erityisesti palvelusektorin kasvudotukset ovat vahvistuneet. Palvelutoimialojen osuus näistä investoinneista on yli puolet. Teollisuuden omien arvioiden mukaan niiden kalustoinvestoinnit laskevat tänä vuonna, koska viime vuonna valmistui monia suuria hankkeita. Ensi vuonna talouskasvu tukee kalustoinvestointeja edelleen, mutta nyt aiempaa vähemmän. Pidemmällä ajalla suunnitellut suurhankkeet voivat nostaa merkittävästikin maamme kone- ja laiteinvestointeja.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan investoinnit supistuivat hieman alkuvuonna ja tämän vuoden kasvun arvioidaan jäävän muutamaan prosenttiin. Ensi ja seuraavana vuonna niiden arvioidaan kuitenkin voimistuvan aiempien odotusten mukaisesti ja kasvavan noin viiden prosentin vuosivauhtia.

Taulukko 8. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

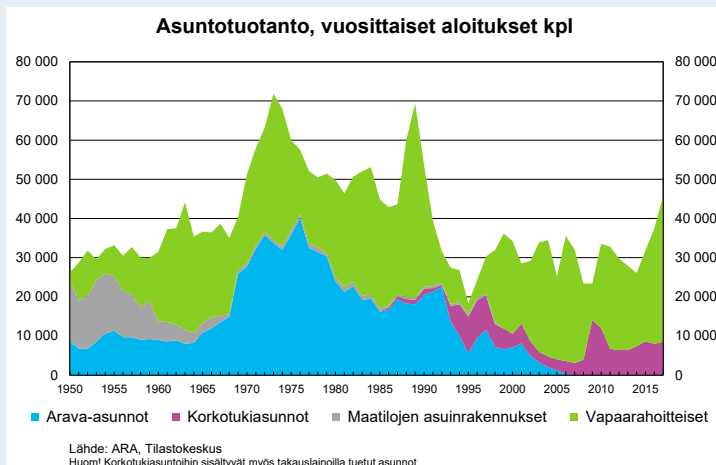
	2017	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Talorakennukset	47,8	2,0	9,7	5,8	5,5	-0,7	-0,5
asuinrakennukset	28,6	2,0	10,3	5,5	7,1	-0,5	-2,5
muut talorakennukset	19,2	2,1	8,8	6,4	3,2	-1,0	2,8
Maa- ja vesirakennukset	9,6	-0,8	9,1	2,0	2,5	2,5	1,7
Koneet ja laitteet	24,2	4,6	12,7	10,4	5,0	4,2	4,8
T&K-investoinnit ¹	18,4	-5,2	-1,2	2,0	2,1	5,4	5,2
Yhteensä	100,0	0,7	8,0	5,8	4,5	1,9	2,1
yksityiset	82,8	2,2	8,2	8,1	4,8	1,9	2,9
julkiset	17,2	-5,2	7,4	-4,3	3,2	1,8	-1,8
		prosenttia					
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		20,4	21,6	22,5	23,0	23,1	23,2
yksityiset		16,5	17,6	18,7	19,1	19,2	19,4
julkiset		3,9	4,1	3,9	3,9	3,9	3,8

1) Sisältää henkiset omaisuustuotteet ja kasvatettavat varat.

TUETTU ASUNTOTUOTANTO NOSTAA NYT KOKO RAKENTAMISEN HINTAA

Valtio tukee asuntotuotantoa monin eri tavoin. Keskeisimmät tukimuodot ovat vuokra-asuntojen ja asumisoikeusasuntojen rakentamiseen myönnetyt korkotuet ja takaukset. Lisäksi valtio tukee vapaarahoitteisten vuokra- ja omistusasuntojen rakentamista takauksin. Valtion asumiseen liittyvät vastuut ovat nousseet noin 18 mrd. euroon.

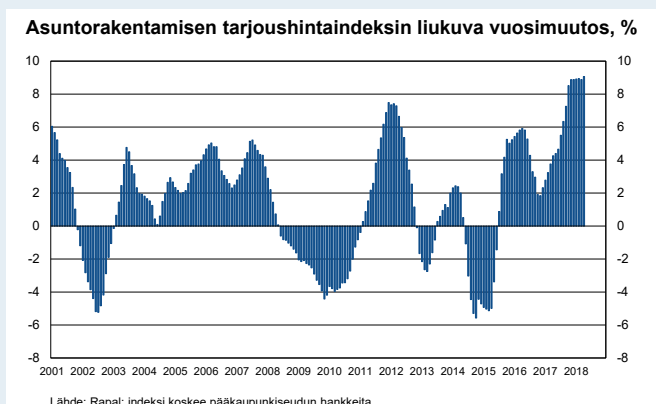
Valtion tukemia asuntoja (nk. ARA-asuntoja) on rakennettu vuodesta 2011 lähtien keskimäärin runsaat 7 000 vuosittain. ARA-tuotantoa on lisätty, vaikka vapaarahoitteinen asuntotuotanto on kasvanut viime vuosina varsin vauhdikkaasti. Asuntotuotannon lisäästä on toki tavoiteltu jo pitkään, koska asunnoista on ollut pääkaupunkiseudulla ja osin myös muissa kasvukeskuksissa niukkuutta.

Rakentamisen suhdannetilanne on vahva ja rakennusyritysten kapasiteetti on lähes täyskäytössä. Tästä kertoo mm. se, että rakennusalan yritysten rekryointivaikeudet ovat lisääntyneet (mm. EK 2.5.2018). Lisäksi uudisrakentamisen tarjoushinnat ovat nousseet lähes 10 prosentin vuosivauhtia viime vuoden lopulta lähtien. Tämä on näkynyt myös rakennusliikkeiden vähäisenä kiinnostuksena ARA-tuotantoon sekä voimakkaasti nousseina hankekustannuksina. ARA-tuotannon hinnan vuosimuutos oli huhtikuussa 2018 pääkaupunkiseudulla jo yli 12 prosenttia.

ARA-tuotannon pitäminen nyt korkealla tasolla vahvistaa samalla korkeasuhdannetta, koska ARA-tuotanto kilpailee samoista tuotannontekijöistä kuin muu rakentaminen ja nostaa siten osaltaan uudisrakentamisen hintoja. Toisaalta ARA-tuotanto todennäköisesti myös syrjäyttää vapaarahoitteista asuntotuotantoa. Elias Oikarisen (VN TEAS 9/2018)

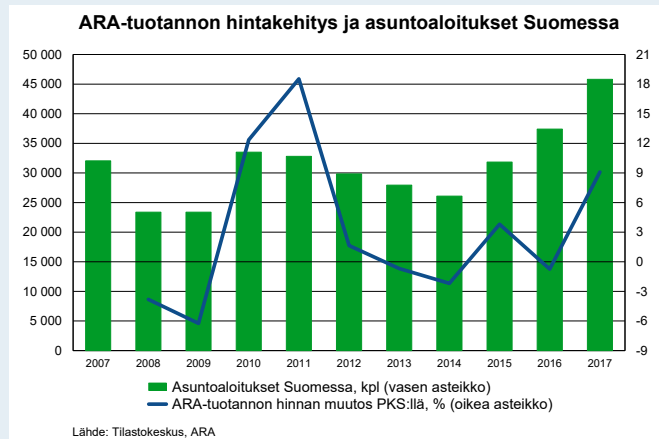
empiirisen tutkimuksen mukaan ARA-tuotanto syrjäyttää vapaarahoitteista asuntotuotantoa 40 prosentilla. Syrjäyttämisaikutus tarkoittaa, että valtio myöntäessä rahoituksen kymmenelle ARA-asunnolle, jää neljä vapaarahoitteista asuntoa toteutumatta. Vaikka tutkimuksessa ei selvitetty, miten suuri syrjäyttämisaikutus on eri suhdannetilanteessa, on loogista olettaa sen olevan suurempi noususuhdanteessa rajallisten resurssien ja kovemman kysynnän vuoksi kuin laskusuhdanteessa.

Korkeasuhdanteessa hyväksytyt ARA-hankkeet lisäävät myös suhteellisesti enemmän valtion takauksia kuin matalasuhdanteessa toteutettu tuotanto, koska matalasuhdanteessa kapasiteetin vapautuessa hinnat pyrkivät laskemaan. Vastaavasti ARA-asuntojen aloitusvuokrat nousevat suhteellisesti korkeammalle tasolle. Kustannusten ja valtiontalouden riskien kasvun lisäksi ARA-tuotanto voi ääritilanteissa häiritä jopa asuntomarkkinoiden vakautta. Lisäksi on syytä huomata, että ARA-tuotannon mahdollistavat valtiontakaukset eivät näy perinteisissä finanssipolitiikan mittareissa.

Yhtenä perusteena valtion tukeman tuotannon lisäykselle ovat olleet valtion ja suurimpien kaupunkiseutujen sopimat maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimukset. Niissä on sovittu, että osa sopimus kuntien kaavoittamasta asuntotuotannosta toteutetaan valtion tukemana asuntotuotantona. MAL-sopimusten toteuttaminen suhdanteista välittämättä kasvattaa osaltaan tuetun asuntotuotannon hintapaineita. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ei kuitenkaan hyväksy kaikkia tarjouksia, ja siten se osaltaan pyrkii vakauttamaan tilannetta.

Mahdollisissa tulevilla MAL-sopimuksissa voisi olla järkevää sopeuttaa tuotantovaatimukset suhdannetilanteen mukaan. Sopimuksissa voisi huomioida yleisen taloudellisen tilanteen, jottei valtio omilla toimillaan nostaisi asuntotuotannon hintatasoa. Oheinen kuvio havainnollistaa ARA-rakentamisen hinnan nousevan hyvässä suhdannetilanteessa ja asuntotuotannon kasvaessa.

ARA-tuotanto on vaikuttavampaa, jos sitä toteutetaan vastasyklisesti eli silloin kun markkinatuotanto on muutoin vähäistä. Samalla ARA-tuotanto tasoittaa taloussuhdanteita. Vaikka tuotannon sopeuttaminen täydellisesti suhdannetilanteeseen on mahdotonta, talouskehityksen tilanteen ja suunnan arviointi on jo riittävä edellytys välttää kaikkein kovimmat hintapiikit. Lisäksi erityisesti sääntelemättömälle vuokra-asuntotuotannolle annettavia valtiontakauksia voitaisiin suhdannetilanteen mukaan säädellä.

Lisäksi valtion kokonaan omistaman ja lähitulevaisuudessa todennäköisesti 50 milj. eurolla lisäpääomittaman A-Kruunun asukasvalinnoissa tulisi soveltaa VN TEAS-hankkeen tuloksia. Tutkimuksen mukaan mitä paremmin asunnot kohdennetaan vähävaraisille ja pienituloisille, sitä pienempi on syrjäyttämisaikutus, koska vähävaraisilla ja pienituloisilla on luonnollisesti parempituloisia heikommat mahdollisuudet hankkia vapaarahoitteinen vuokra- tai omistusasunto.

Lähteet:

ARA: http://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ ja _selvitykset/ARAtuotanto/Vuosikatsaus/Alkava_ARAtuotanto_kasvukeskuksissa_vuositilastot

Alho, Eeva; Härmälä, Valtteri; Oikarinen, Elias; Kekäläinen, Antti; Noro, Kirsi; Tähtinen, Tuuli; Vuori, Lauri: Vuokra-asuntosijoitusalan kannattavuus, kilpailutilanne ja kehittämistarpeet, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 9/2018

<http://tietokayttoon.fi/julkaisut/raportti?pubid=URN:ISBN:978-952-287-512-9>

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometri 2.5.2018; <https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/2018/05/02/suhdannebarometri-karjistyneet-rekrytointivaikeudet-varjostavat-hyvaasuhdannekuva/>

1.3.4 Julkiset investoinnit

Julkisista investoinneista runsas puolet koostuu paikallishallinnon ja vajaa puolet valtion investoinneista. Sosiaaliturvarahastojen osuus on hyvin pieni. Vuonna 2020 perustettavien maakuntien vuoksi paikallishallinnon osuus julkisista investoinneista putoaa alle 50 prosenttiin.

Julkisten investointien suurimmat erät ovat maa- ja vesirakennusinvestoinnit (30 %), muut rakennusinvestoinnit (30 %) sekä tutkimus- ja kehitysinvestoinnit (25 %). Julkisten investointien BKT-osuus pysyttelee pitkän aikavälin keskiarvon tuntumassa eli n. 4 prosentissa, vaikka alasektoreiden osuudet vaihtelevat. Julkisten investointien tasoa pitävät yllä mm. vilkas sairaalarakentaminen, panostukset kärkihankkeisiin ja väylien kunnostukseen sekä maakuntien ICT-järjestelmien kehittäminen.

1.4 Kotimainen tuotanto

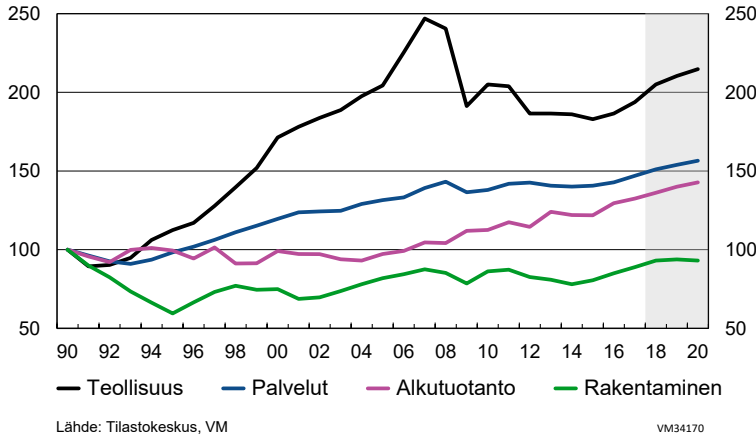
1.4.1 BKT

Taloukasvu jatkuu hidastuen asteittain

Tuotannon kasvu nopeutui alkuvuonna. Koko talouden arvonlisäys oli tammi–maaliskuussa 2,8 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Kokonaisarvonlisäyksen taso on kuitenkin edelleen 1½ % pienempi kuin ennen finanssikriisiä, koska teollisuustuotanto on yhä selvästi vähäisempää. Kaikkien päätoimialojen tuotanto oli alkuvuonna vuodentakaista suurempi. Eniten lisääntyi jalostuksen eli teollisuuden ja rakentamisen tuotanto. Alkutuotanto eli maa- ja metsätalouden arvonlisäys oli vain 0,1 % viime vuotta suurempi. Metsäteollisuuden ja rahoitus- sekä vakuutustoiminnan arvonlisäykset jäivät vuodentakaista pienemmiksi.

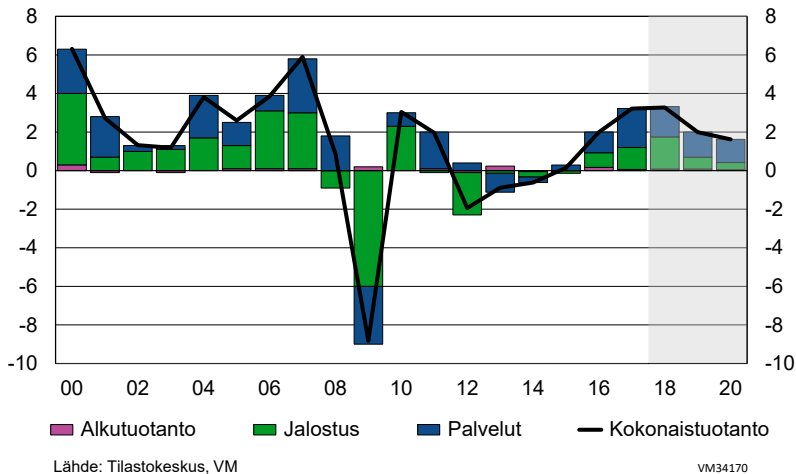
Suhdannenousun ennakoidaan jatkuvan tänä vuonna, sillä teollisuusyritysten tilauskanta on vahva, rakennusinvestointien suurkohteiden rakentaminen jatkuu yhä ja palvelualojen myyntiodotukset ovat kohentuneet. Toisaalta kasvun rajoitteistakin on viitteitä, sillä teollisuuden uusien tilausten arvo supistui tammi–maaliskuussa viime vuoden loppuun verrattuna, monella toimipaikalla on pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta sekä erällä myös kapasiteetista, ja kasvun esteet ovat monella yksityisen liike-elämän toimialalla yleisempiä kuin viime vuoden lopulla.

Tuotanto 1990=100

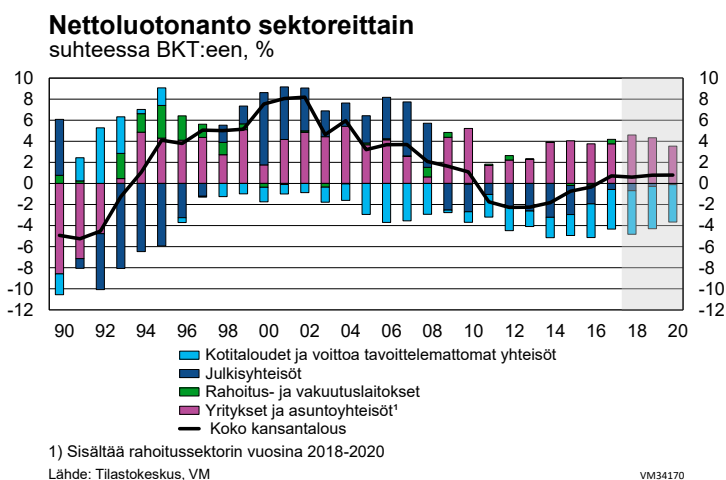

Tuotannon kasvun esteistä huolimatta koko talouden aktiviteetti säilyi vahvana. Kasvun taustalla on runsaasta kansainvälisestä kysynnästä kertova vahva tilauskanta teollisuudessa, lukuisten aloitettujen yksityisten ja julkisten rakennushankkeiden eteneminen sekä palvelujen vahva kysyntä. Vaikka alkuvuonna koettu nopeimman kasvun vaihe näyttäisi olevan ohi, Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannetiedustelut viittaavat myönteisen suhdannevaihheen jatkuvan ainakin seuraavat puoli vuotta. Lisäksi ennusteen taustaoletukset maailmankaupan ja -talouden kasvun jatkumisesta tukevat vientiin suuntautuvaa teollisuustuotantoa ja siten välillisesti liike-elämän

Kokonaistuotanto toimialoittain määrän muutos ja kasvuvaikutukset, %

palvelutuotantoa. Erityisesti Suomen tärkeimmän kauppalueen Euroopan tuonin kasvu edesauttaa investointi- ja välituotteita valmistavaa suomalaista teollisuutta. Laaja-alaisesta kasvupohjasta ja vahvasta momentumista johtuen koko talouden arvonlisäys kasvaa tänä vuonna runsaat kolme prosenttia. Kasvuvauhti hidastuu ensi ja seuraavana vuonna, mutta kokonaistuotanto lisääntyy yhä lähes kaksi prosenttia vuodessa vuosina 2019 ja 2020.

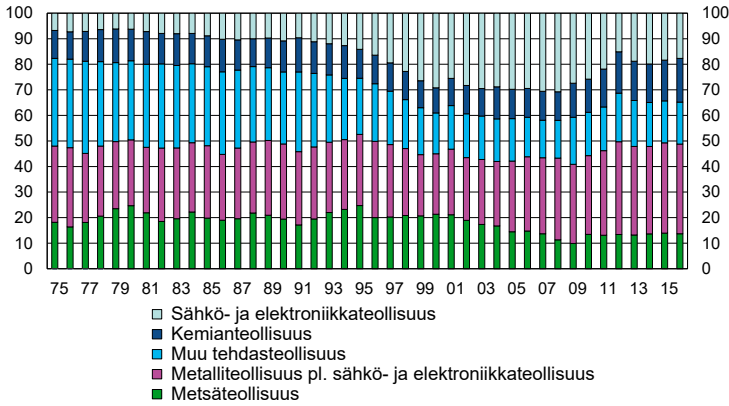
1.4.2 Jalostus

Teollisuuden tuotanto laaja-alaisessa kasvussa

Teollisuustuotannon noususuhdanne jatkui alkuvuonna ja toimialan arvonlisäys kasvoi 4,3 % vuodentakaisesta. Suhdannousu oli laaja-alaista, vaikka metsäteollisuuden tuotanto supistui osin tuotannontekijöihin liittyvien haasteiden takia. Teknolohiateollisuuden tuotannon kasvu nopeutui sitä vastoin viime vuodesta lisääntyneen kysynnän voimistamana. Koea alkuvuosi lisäsi myös energiateollisuuden tuotantoa.

Valtaosa teollisuustuotannosta on vientiin meneviä raaka-aineita ja investointitarvonta, joiden kysyntä on kohentunut maailmantalouden ja -kaupan vauhdittuessa sekä talouskasvun lisätessä kapasiteetin käyttöä. Lisäksi suomalaisen yritystoiminnan kustannuskilpailukyky parantui yksikkötyökustannuksilla mitattuna viime vuonna, sillä koko talouden työvoimakustannukset tuotettua yksikköä kohti supistuivat nimellisesti runsaat kaksi prosenttia. Teollisuusyritysten tilauskanta onkin

Tehdasteollisuus
toimialojen osuus arvonnäyksestä, %

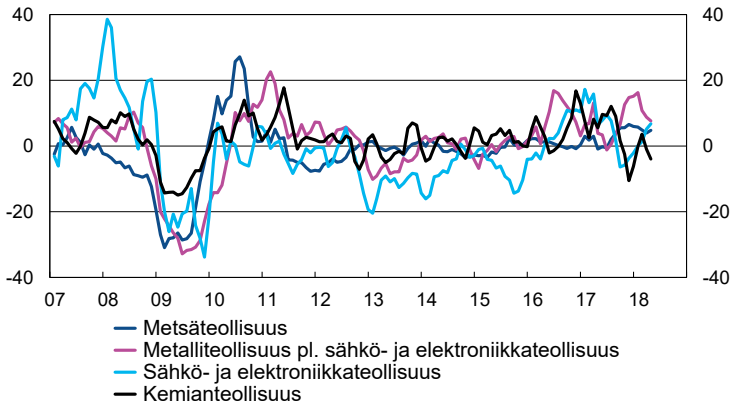
Lähde: Tilastokeskus

VM34170

erittäin vahva erityisesti metsä- ja rakennusteollisuudessa ja takaa tuotannon keskimäärin kuukausiksi eteenpäin.

Suhdantetiedustelujen mukaan parhaat kasvuedellytykset lähikuukausina ovat teknologia-, rakennustuote-, metsä- ja elintarviketeollisuudessa. Heikoimmat tuotantoodotukset taas ovat tekstiili- ja vaate- sekä paino- ja kemianteollisuudessa. Metsäteollisuudessa sellun, kartongin sekä sahatavaran kysyntä lisää tuotantoa. Lisäksi kapasiteetin lisäykset tukevat metsäteollisuuden kasvua. Kokonaisuudessaan teollisuustuotanto lisääntyy tänä vuonna noin kuusi prosenttia positiivisten suhdannäkymien ja vahvan tilauskannan myötä.

Teollisuustuotannon volyymi-indeksi toimialoittain
3 kk:n liukuvan ka:n muutos vuodentakaiseen, %

Lähde: Tilastokeskus

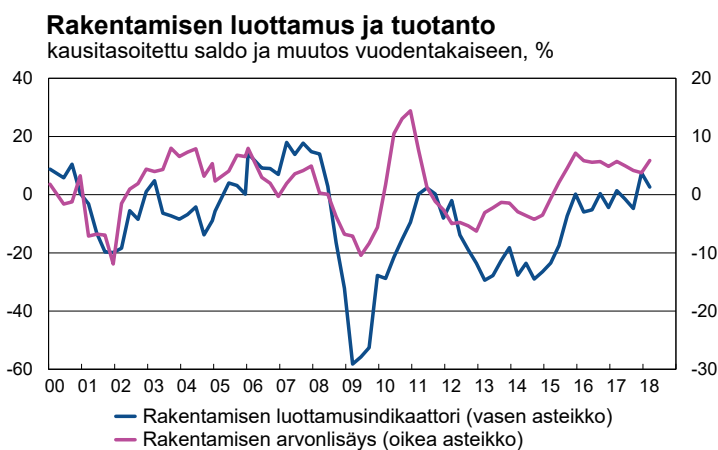
VM34170

Lähi vuosina vientikysyntä lisääntyy maailmankaupan kasvaessa, vaikkakin hidastuen. Tuonnin odotetaan lisääntyvän ensi ja seuraavana vuonna erityisesti suomalaisyrityksille tärkeillä Euroopan markkinoilla. Tuotantokapasiteetin lisäykset ja yritysten ponnistelut tuotteidensa kilpailukyvyyn kohentamiseksi tukevat teollisuuden tuotantoa seuraavina vuosina. Teollisuuden arvonlisäys kasvaa noin kaksi ja puoli prosenttia ensi vuonna, mutta kasvuvauhti hidastuu kahteen prosenttiin v. 2020. Kasvusta huolimatta teollisuustuotannon taso jää v. 2020 yhä vajaan kuudenneksen pienemmäksi kuin huippuvuonna 2007.

Rakentamisen kasvuvaiheen päättymisen hämmöttää

Rakentamisen arvonlisäyksen kasvuvauhti nopeutui 6,6 prosenttiin alkuvuonna. Kasvua tuki vahva talonrakennustoiminta, kun taas maa- ja vesirakentaminen supistui talvella. Talonrakentaminen oli vahvaa erityisesti asuin- sekä liike- ja toimistorakennuskohteissa. Tähän vaikutti lisääntynyt asuntokysyntä kasvukeskuksissa, kuntien investoinnit terveydenhoito- sekä opetustiloihin ja yritysten kapasiteetin laajennus- ja korvaushankkeet. Kasvu jakautuu kuitenkin alueellisesti epätasaisesti, koska uudisrakentaminen on vilkkaampaa kasvukeskuksissa kuin niiden ulkopuolella. Korjausrakentamisen tarve on suuri erityisesti asuin- ja toimistorakennuksissa.

Rakentamisen suhdannenäkymät eivät tiedustelujen mukaan alkuvuonna enää kohentuneet, sillä tuotannon kasvu on jatkunut vahvana jo runsaat kolme vuotta. Lisäksi rakennuslupien määrä kääntyi laskuun. Moni suuri rakennuskohte on valmistumassa tänä vuonna ja osa niistä on ollut kertaluonteisia, joten tilalle ei heti ole

Lähde: Tilastokeskus, Euroopan komissio

VM34170

tulossa uutta vastaavaa uudisrakennuskantaa. Tuotannon taso on korkea ja kapasiteetti on alalla lähes täyskäytössä. Lisäksi rakennusala vaivaa päätoimialoista yleisimmin ammattitaitoisen työvoiman puute. Käynnissä olevien rakennushankkeiden tukemana rakennusalan tuotanto lisääntyy tänä vuonna yhä lähes viisi prosenttia, mutta rakennustoiminta ei enää ole nopeimmin lisääntyvä toimiala taloudessa.

Rakentaminen jatkuu kasvukeskuksissa vilkkaana myös ensi ja sitä seuraavana vuonna, mutta uusien aloitusten määrä ei enää lisääntynyt viime vuosien tahtiin, joten rakennustahti hidastuu edelleen. Vuosina 2019–2020 painopiste on muutamissa suurissa uudisrakennushankkeissa sekä korjausrakentamisessa, joten rakentamisen arvonlisäys kasvaa ensi vuonna enää vajaan prosentin ja kääntyy laskuun v. 2020.

1.4.3 Palvelut

Palveluiden kasvu on laaja-alaista

Palvelutuotanto on kasvanut yhtäjaksoisesti kolmen vuoden ajan ja alkuvuonna kasvu oli yhä runsaat 2 %. Palveluiden arvonlisäys kasvoi yksityisillä toimialoilla nopeasti ja julkisilla niukasti. Vahvimmin lisääntyivät liike-elämän palvelut rahoitus- ja vakuutustoimintaa lukuun ottamatta. Myös kuluttajapalvelujen myynti lisääntyi ostovoiman parantuessa.

Lähde: Tilastokeskus, Euroopan komissio

VM34170

Yksityisten palveluiden suhdannetilanne on vahva. Myynti on kasvussa ja sen odotetaan yleisesti jatkavan kasvuaan seuraavat kuukaudet. Kysynnän puute vaivaakin aiempaa harvempaa palvelualan yritystä. Sen sijaan ammattitaitoisen työvoiman saanti on entistä suurempi kasvun este palvelutoiminnassa, erityisesti tieto- ja viestintä- sekä kiinteistöpalveluyrityksissä. Silti näiden alojen yritykset odottavat kasvun nopeutuvan kesän aikana. Tänä vuonna palveluiden arvonlisäys kasvaa runsaat 2½ % viime vuodesta.

Palvelutuotantoa tukee jatkossa muiden toimialojen kysyntä ja myönteinen tulokehitys, joten palvelualojen kasvulle on edelleen hyvät edellytykset. Kansainvälinen kysyntä lisää ulkomaista kysyntää palvelevaa, ja välituotteiden kautta myös kotimaista, palvelutuotantoa. Kasvun rajat alkavat kuitenkin tulla entistä selvemmin vastaan ja suhdannekehitys hidastuu pitkään jatkuneen kasvuvaiheen jälkeen. Ensi ja seuraavana vuonna palvelutuotannon kasvu hidastuu hieman tästä vuodesta ja jatkaa keskimäärin vajaan kahden prosentin vuosivauhdissa.

Taulukko 9. Tuotanto toimialoittain

	2017	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**	Keskimäärin
	osuus, % ¹	määrän muutos, prosenttia						2017/2007
Teollisuus	20,7	-1,7	1,9	3,9	5,9	2,6	2,0	-2,4
Rakentaminen	7,1	3,3	5,5	4,6	4,8	0,8	-0,8	0,2
Maa- ja metsätalous	2,8	-0,1	6,3	2,3	2,9	2,8	1,9	2,4
Teollisuus ja rakentaminen	27,8	-0,5	2,8	4,1	5,8	2,2	1,3	-1,9
Palvelut	69,4	0,4	1,5	2,9	2,7	1,9	1,7	0,5
Tuotanto yhteensä perushintaan	100,0	0,1	2,0	3,2	3,3	2,0	1,6	-0,2
Bruttokansantuote markkinahintaan		0,1	2,3	2,7	2,9	1,8	1,7	-0,0
Kansantalouden työn tuottavuus		0,2	1,7	2,5	1,3	1,0	1,0	0,1

1) Osuus käypähintaisesta tuotannosta perushintaan.

1.5 Työvoima

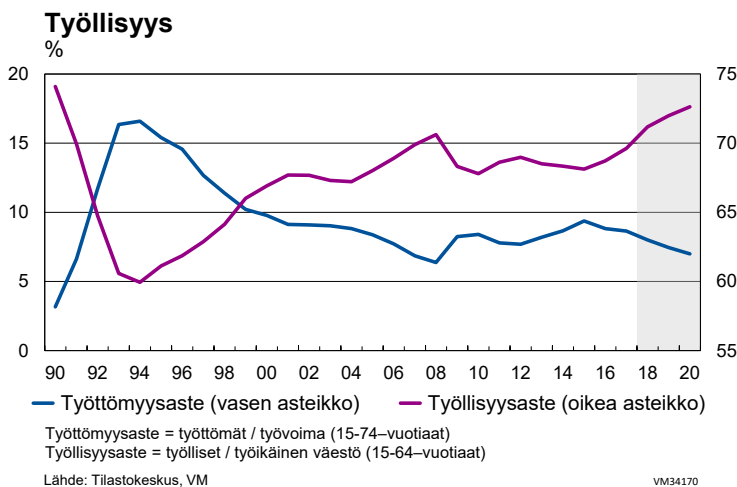
Työttömyys laskee kaikilla mittareilla

Taloudellisen aktiiviteetin hyvä vire on ylläpitänyt työllisyyden kasvua alkuvuoden 2018 aikana. Työllisten määrä nousi työvoimatutkimuksen mukaan tammi-huhtikuussa 2,4 % vuoden takaiseen verrattuna. Työtunnit ovat lisääntyneet samassa suhteessa. Työllisyysasteen trendi on alkuvuonna pysytellyt 71 prosentin tuntumassa.

Työvoiman kysyntä on edelleen parantunut. Avoimien työpaikkojen määrä nousi Tilastokeskuksen mukaan 4 % vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin alkuvuonna TE-toimistoihin noin 20 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Suomalaisten yritysten työllisyysodotukset olivat huhtikuussa Euroopan komission luottamusindikaattorien mukaan korkeimmillaan vuoden 2011 jälkeen. Vakanssiasteella mitattuna työvoiman kysyntä on Suomessa kuitenkin vain EU:n keskitasolla.

Vahvana jatkuva talouskasvu ja voimistunut työvoiman kysyntä nostavat v. 2018 työllisten määrän 1,9 % edellisvuotta korkeammaksi, jolloin työllisyysaste nousee 71,2 prosenttiin.

Työttömyys on alkuvuonna laskenut selvästi sekä Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen, että työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan. Työttömyysasteen trendi laski huhtikuussa 8,0 prosenttiin. Työllisyyden nopean kasvun

vetämänä työttömien määrä vähenee tänä vuonna edellisvuotta enemmän. Ennuste vuoden 2018 työttömyysasteeksi on 8,0 %.

Bruttokansantuotteen kohtuullisen nopeana jatkuva kasvu ja reaali-palkkojen maltillinen kehitys ylläpitävät työvoiman kysyntää ennustejaksolla. Työttömien ja piilo-työttömien suuresta määrästä sekä työvoiman tarjontaa lisäävistä toimenpiteistä johtuen työvoiman tarjonta ei koko talouden tasolla vielä rajoita työllisyyden ja talouden kasvua.

Työllisten määrä kasvaa 1,0 % v. 2019 ja 0,7 % v. 2020. Työllisyysaste nousee 72 prosenttiin v. 2019 ja edelleen 72,6 prosenttiin v. 2020.

Työttömyyden vähenemistä hidastavat piilo- ja rakennetyöttömien suuret määrät. Työttömien määrän arvioidaan siten pysyvän melko korkeana koko ennustejaksolla voimistuneesta talouskasvusta huolimatta. Työttömyysaste laskee 7,5 prosenttiin v. 2019 ja edelleen 7 prosenttiin v. 2020.

Työttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrä on v. 2017 alkaen laskenut nopeasti kaikissa ikäryhmissä TEM:in työnvälitystilaston mukaan. Osa tästä laskusta johtuu kuitenkin pelkästään rekisteritietojen korjaamisesta. Vahvan talouskasvun ja hyvän työvoiman kysynnän myötä pitkäaikais- ja rakennetyöttömien määrän voidaan odottaa vähenevän edelleen lähivuosina.

Vaikka työvoiman tarjonta koko talouden tasolla on riittävää, voidaan tietyissä ammattiryhmissä havaita jo työvoimakapeikkoja. Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin ja TEM:in ammattibarometrin mukaan työnantajilla on pulaa erityisesti rakentamisen ja kiinteistöpalvelujen ammattilaisista sekä informaatio-, sosiaali- ja terveyspalvelujen asiantuntijoista.

Työvoimakapeikkojen purkamista voidaan edistää panostamalla osaamiseen ja koulutukseen, parantamalla työnteon kannustimia, sekä lisäämällä työperäistä maahanmuuttoa. Viime kädessä työvoimakapeikot johtavat työvoimapulasta kärsivillä aloilla korkeampaan palkkatasoon.

Taulukko 10. Työvoimatase

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	1000 henkeä keskimäärin vuodessa					
Työkäinen väestö, 15-74-vuotiaat	4102	4109	4114	4127	4138	4140
muutos	6	7	5	14	11	2
Työkäinen väestö, 15-64-vuotiaat	3476	3463	3451	3441	3436	3429
muutos	-15	-13	-12	-10	-5	-7
Työlliset (15-74-vuotiaat)	2437	2448	2473	2521	2546	2564
siitä 15-64-vuotiaat	2368	2379	2403	2449	2473	2491
Työttömät (15-74-vuotiaat)	252	237	234	220	205	193
	prosenttia					
Työllisyysaste (15-64-vuotiaat)	68,1	68,7	69,6	71,2	72,0	72,6
Työttömyysaste (15-74-vuotiaat)	9,4	8,8	8,6	8,0	7,5	7,0
	1000 henkeä vuoden aikana					
Maahanmuutto, netto	12	16	17	17	17	17

1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat

1.6.1 Palkat

Vuonna 2017 ansiotaso kehittyi pääosin työmarkkinaosapuolten neuvotteleman kilpailukyky sopimuksen mukaisesti. Ansiotasoindeksi nousi alustavien tietojen mukaan 0,3 %. Koko talouden palkkasumma kasvoi 2,6 % v. 2017.

Vuosien 2018 ja 2019 palkankorotuksista on neuvoteltu toimialoittain. Sopimuskorotukset ovat pääosin noudattaneet teknologiateollisuuden viitoittamaa linjaa. Nimellisansioiden arvioidaan kasvavan 1,8 % v. 2018 ja 2,6 % v. 2019. Palkkaliukumien ennakoitaan jäävän hieman keskimääristä pienemmiksi paikallisen sopimisen ja yrityskohtaisten erien vuoksi.

Koko talouden palkkasumman ennustetaan kasvavan 4,0 % v. 2018 ja 3,5 % v. 2019.

Vuonna 2020 nimellisansioiden ennustetaan nousevan 2,8 % ja koko talouden palkkasumman 3,5 %. Ansioiden nousua kasvattaa julkisen sektorin lomarahaleikkauksien poistuminen.

Ansiotason nousu on lähivuosina edelleen 2000-luvun keskimääräistä vauhtia hitaampaa, mikä on sopusoinnussa korkean työttömyyden kanssa.

Taulukko 11. Käytettävissä oleva tulo

	2017	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**	Keskimäärin
	osuus, %	muutos, prosenttia						2017/2007
Palkansaajakorvaukset	56,7	1,1	1,6	0,9	3,2	2,9	3,4	2,0
Palkat ja palkkiot	46,6	1,0	1,4	2,6	4,0	3,5	3,5	2,2
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	10,1	1,4	2,5	-6,1	-0,5	0,2	2,8	0,9
Omaisuus- ja yrittäjätulot, netto	27,8	7,2	8,8	11,4	6,2	5,3	4,4	0,9
Tuotannon ja tuonnin verot miinus tukipalkkiot	15,5	-0,1	5,7	1,6	3,3	2,9	2,1	3,1
Kansantulo	100,0	2,3	4,2	3,7	4,1	3,6	3,5	1,8
Käytettävissä oleva tulo		2,4	4,3	4,0	4,1	3,7	3,5	1,8
Bruttokansantulo, mrd. euroa		211,5	219,2	226,8	235,8	244,1	252,4	

Taulukko 12. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**	Keskimäärin
	muutos, prosenttia						2017/2007
Sopimuspalkkaindeksi	0,7	0,6	-0,3	1,2	2,0	2,1	1,8
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	0,7	0,3	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Ansiotasoindeksi	1,4	0,9	0,3	1,8	2,6	2,8	2,5
Reaalinen ansiotaso ¹	1,6	0,5	-0,5	0,7	1,2	1,2	1,1
Keskiansiot ²	1,4	0,8	0,6	2,1	2,5	2,9	2,2
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti koko kansantaloudessa ³	0,9	-0,4	-2,2	-0,1	0,9	1,7	2,3

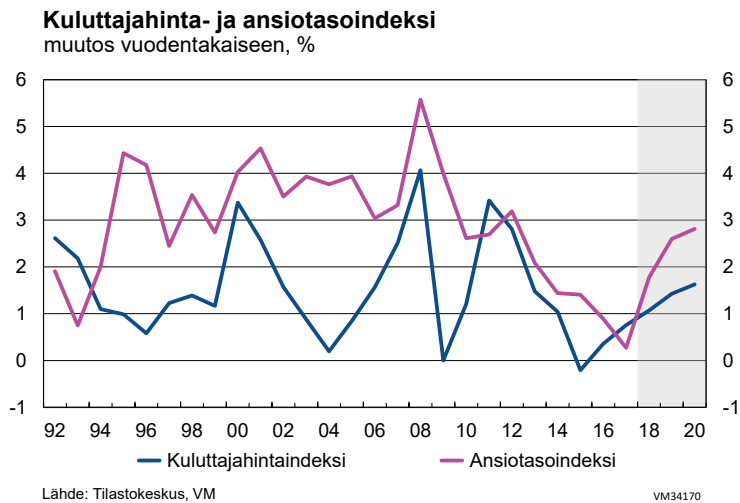
1) Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

2) Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

3) Palkansaajakorvaukset jaettuna bruttoarvonlisäyksen volyymilla perushintaan.

1.6.2 Kuluttajahinnat

Kuluttajahinnat nousevat edelleen hitaasti. Kansallinen kuluttajahintaindeksi nousi vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä 0,7 % vuodentakaisesta. Inflaatio oli siten yhtä korkea kuin v. 2017. Alkuvuodesta inflaatiota aiheutui palvelujen ja elintarvikkeiden aluerien hinnannousuista. Energian aluerä ei juuri vaikuttanut inflaatioon alkuvuonna 2018, mutta vaikutukset tulevat olemaan tuntuvampia myöhemmin v. 2018. Inflaation ennakoidaan Suomessa myös yleisemmin hieman kiihtyvän vuoden 2018 loppua kohden ja v. 2019. Tämä johtuu mm. siitä, että taloudessa on yhä vähemmän vapaita resursseja.

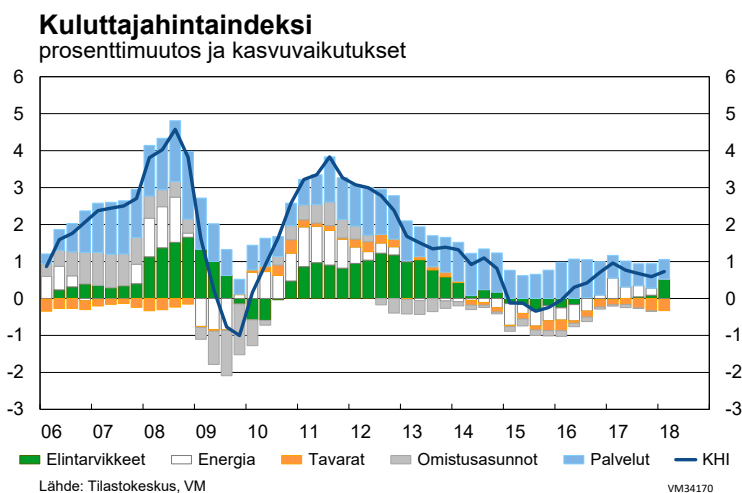

Ennuste kuluvan vuoden inflaatioksi on 1,1 % kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna. Tänä vuonna inflaatiota nostavat lähinnä palvelu-, elintarvike- ja energiahintojen nousu. Tavaroiden hintojen vaikutus inflaatioon jää tänäkin vuonna negatiiviseksi. Kuluvana vuonna muutokset välillisessä verotuksessa kiihdyttävät inflaatiota arviolta 0,3–0,4 prosenttiyksikköä.

Raakaöljyn hinta on noussut merkittävästi viime kesästä lähtien. Energian hintojen ennakoidaankin nousevan vuoden takaiseen verrattuna erityisesti kesällä v. 2018. Dollarin heikkeneminen vaimensi selvästi öljyn kallistumista vuoden 2018 alkuun asti, mutta viime kuukausina dollarin vahvistuminen on puolestaan korostanut öljyn kallistumista. Tuontihinnat kasvavat edelleen, mutta kasvu on entistä tasaisempaa.

Tämä vaikuttaa puolestaan kuluvana vuonna omalta osaltaan etenkin tavaroiden hintoihin, joiden odotetaan laskevan vähemmän kuin viime vuonna.

Ansiotason noustessa palvelujen hintojen odotetaan vähitellen nousevan. Nousu jää kuitenkin tänä vuonna maltillisiksi – palvelujen hintojen ennustetaan tänä vuonna nousevan 1,1 %, eli jopa edellisvuotta hitaammin. Tähän vaikuttavat mm. päivähoitomaksujen aleneminen. Vuonna 2018 on myös havaittu laskevia hintoja linja-autoja erityisesti junaliikenteessä. Korotukset alkoholi- ja tupakkaverotuksessa vaikuttavat puolestaan tänä vuonna merkittävästi inflaation kiihtymiseen. Myös elintarvikkeiden hintojen odotetaan nousevan kuluvana vuonna.

Inflaatiopaineet pysyvät maltillisina, mutta kasvavat hieman ennustejakson seuraavina vuosina, sillä kansantaloudessa on vähemmän vapaita resursseja tuotantokuilun sulkeutuessa ja muuttuessa positiiviseksi. Vuosina 2019 ja 2020 kansallisen kuluttajahintaindeksin odotetaan nousevan 1,4 % ja 1,6 %. Palveluiden hintojen nousun odotetaan vähitellen nopeutuvan ennustejaksolla ansiotason noustessa. Myös ennustejaksolla hitaasti nouseva öljyn hinta ja oletukset dollarin jatkuvasta vahvistumisesta ylläpitävät inflaatiota vuosina 2019 ja 2020.

Euroalueen inflaatio on hieman hidastunut huolimatta euroalueen vakaasta talouskasvusta. Vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä euroalueen inflaatio oli 1,2 %. Tämä on alhaisempi kuin viime vuoden vastaava inflaatio, joka oli 1,5 %. EKP:n maaliskuun asiantuntija-arvioiden perusteella euroalueen inflaatioksi odotetaan 1,4 %

kuluvana vuonna, 1,4 % v. 2019 ja 1,7 % v. 2020. Vertailukelpoiset yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin kasvuluvut valtiovarainministeriön ennusteessa Suomelle ovat 1,1 % v. 2018, 1,4 % v. 2019 ja 1,6 % v. 2020. Suomen inflaatio oli v. 2017 selvästi euroaluetta alhaisempaa, mutta sen ennakoidaan tänä ja ensi vuonna kiihtyvän lähemmäksi euroalueen keskimääräistä tasoa.

Taulukko 13. Hintaindeksejä

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**	Keskimäärin
	muutos, prosenttia						2017/2007
Vientihinnat ¹	-0,9	-1,8	2,9	2,1	1,9	1,5	0,3
Tuontihinnat ¹	-4,3	-2,8	3,5	2,6	2,4	2,1	0,3
Kuluttajahintaindeksi	-0,2	0,4	0,7	1,1	1,4	1,6	1,6
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	-0,2	0,4	0,8	1,1	1,4	1,6	1,8
Verollinen kotimarkkinoiden perushintaindeksi	-2,7	-1,2	4,9	3,5	2,5	2,3	1,6
Rakennuskustannusindeksi	0,5	0,5	0,3	1,9	2,0	2,1	1,7

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

2 Julkinen talous

2.1 Julkisyhteisöt yhteensä

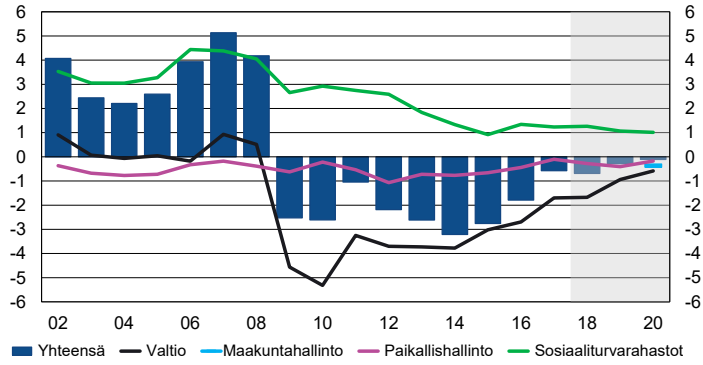
Suomen talous on päässyt selvään kasvuun ja julkisyhteisöjen alijäämä on pienentynyt viime vuosina talouskasvun siivittämänä. Hallituksen päättämät sopeutustoimet ovat myös vahvistaneet rahoitusasemaa. Hyvän suhdannetilanteen jatkuessa rahoitusaseman kehitys jatkuu samankaltaisena lähivuodet, ja julkinen talous lähes tasapainottuu ennustejakson loppupuolella. Julkinen velka suhteessa BKT:hen jatkaa alenemistaan ollen 60% tänä vuonna.

Seuraavalle vuosikymmenelle tultaessa julkinen talous on silti hauraassa tilassa. Niimellisesti velkaantuminen jatkuu noususuhdanteesta huolimatta, ja velkataso on jo valmiiksi korkealla tasolla seuraavan laskusuhdanteen koittaessa. Julkista taloutta raskaita rakenteelliset tekijät luovat paineita julkiseen talouteen myös 2020-luvulla. Ensi vuosikymmenellä suurin menojen kasvupaine kohdistuu hoito- ja hoivamenoihin väestön ikääntyessä.

Valtiontalous on julkisen talouden alasektoreista alijäämäisin. Paikallishallinto pysyttelee myös lievästi alijäämäisenä. Myös vuonna 2020 aloittava maakuntahallinto on alijäämäinen. Maakuntahallinnon alijäämä johtuu pitkälti sairaanhoitopiirien monista jo aikaisemmin päätetyistä toimitilainvestoinneista, jotka siirtyvät maakuntien tilakeskukselle. Valtionhallinnon, maakuntahallinnon, ja paikallishallinnon yhteenlaskettu alijäämä on ennustejakson loppupuolella vajaa 3 mrd. euroa. Työeläkelaitosten alijäämä pysyttelee vajaassa prosentissa suhteessa BKT:hen. Hyvä suhdanne vahvistaa maksutulojen kehitystä ja rahoitusasemaa, mutta toisaalta rakenteellisista syistä juontuen eläkemenojen kasvu vaikuttaa päinvastaiseen suuntaan.

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä

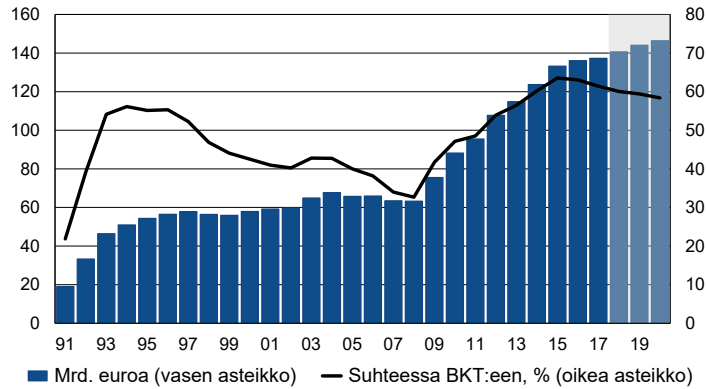
suhteessa BKT:een, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Julkisyhteisöjen velka

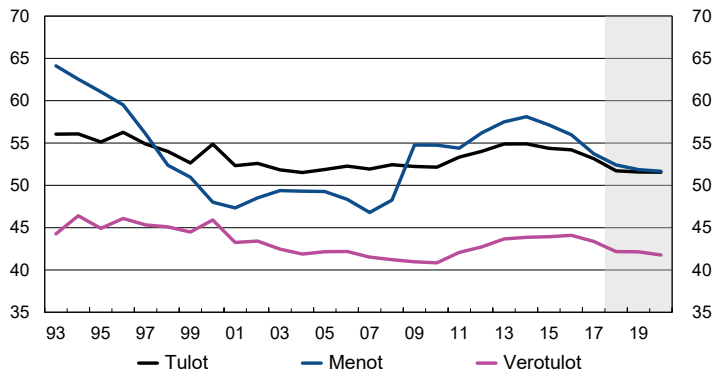

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Julkisyhteisöjen tulot, verotulot ja menot

suhteessa BKT:een, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Menoaste eli menojen suhde BKT:hen alenee ennustejaksolla. Valtion budjetin mallinen menokehitys pitää menojen kasvun hitaana. Veroaste eli verojen ja veronluonteisten maksujen suhde BKT:hen aleni viime vuonna. Merkittävien syy oli kilpailukykysojimus ja siihen kytketyt verokevennykset. Kuluvan vuoden alusta työn verotusta kevennettiin edelleen ja työttömyysvakuutusmaksua alennettiin. Veroaste alenee tänä vuonna ja pysyy suurin piirtein ennallaan lähivuosina.

Taulukko 14. Julkisyhteisöt¹

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	34,8	35,6	37,2	37,7	39,6	40,5
Tuotannon ja tuonnin verot	29,7	31,1	31,5	32,4	33,2	33,7
Sosiaalivakuutusmaksut	27,0	27,9	27,3	28,0	28,6	29,9
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä ²	92,1	95,2	97,0	98,8	102,2	104,8
Muut tulot ³	22,5	22,3	22,8	23,1	23,6	25,3
siitä korkotulot	2,1	1,9	1,6	1,8	1,9	2,0
Tulot yhteensä	114,0	116,9	118,8	121,1	125,1	129,3
Kulutusmenot	51,1	51,7	51,5	52,8	54,4	55,9
Tukipalkkiot	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,6
Sosiaalietuudet ja -avustukset	41,6	42,3	42,5	43,2	44,2	45,3
Muut tulonsiirrot	5,8	5,7	5,3	5,4	5,6	5,7
Tukipalkkiot ja tulonsiirrot yhteensä	50,2	50,7	50,4	51,3	52,4	53,6
Pääomamenot ⁴	8,9	9,1	8,9	9,7	10,0	10,0
Muut menot	9,5	9,3	9,2	9,0	9,0	10,1
siitä korkomenot	2,4	2,3	2,2	2,0	2,0	2,1
Menot	119,8	120,8	120,1	122,7	125,8	129,6
Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)	-5,8	-3,9	-1,3	-1,6	-0,7	-0,3
valtionhallinto	-6,3	-5,8	-3,8	-3,9	-2,3	-1,5
maakuntahallinto						-0,9
paikallishallinto	-1,4	-1,0	-0,2	-0,6	-1,0	-0,4
työeläkelaitokset	2,7	2,4	2,1	2,3	2,2	2,0
muut sosiaaliturvarahastot	-0,8	0,5	0,7	0,7	0,4	0,5
Perusjäämä ⁵	-5,4	-3,4	-0,7	-1,3	-0,5	-0,2

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

2) Sisältää pääomaverot.

3) Ml. pääomansiirrot ja pääoman kuluminen.

4) Pääoman bruttomuodostus ja pääomansiirrot.

5) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

Taulukko 15. Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	suhteessa bruttokansantuotteen, prosenttia					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	43,9	44,0	43,3	42,2	42,1	41,8
Julkisyyhteisöjen menot ¹	57,1	55,9	53,6	52,4	51,9	51,7
Nettoluotonanto	-2,8	-1,8	-0,6	-0,7	-0,3	-0,1
Valtionhallinto	-3,0	-2,7	-1,7	-1,7	-0,9	-0,6
Maakuntahallinto						-0,4
Paikallishallinto	-0,7	-0,4	-0,1	-0,3	-0,4	-0,2
Työeläkelaitokset	1,3	1,1	0,9	1,0	0,9	0,8
Muut sosiaaliturvarahastot	-0,4	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2
Perusjäämä ²	-2,6	-1,6	-0,3	-0,6	-0,2	-0,1
Julkisyyhteisöjen velka	63,5	62,9	61,3	60,0	59,4	58,4
Valtionvelka	47,6	47,4	47,2	46,3	45,8	45,0
Julkisyyhteisöjen työllisyys, 1000 henkeä	619	614	610	609	605	604
Valtionhallinto	133	131	130	128	127	121
Maakuntahallinto						228
Paikallishallinto	475	473	469	469	467	245
Sosiaaliturvarahastot	11	11	11	11	11	11

1) EU-harmonisointu.

2) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

2.2 Valtionhallinto

Valtion menojen odotetaan lähivuosina kasvavan maltillisesti. Menojen kasvua hillitsevät hallitusohjelman asteittain kasvavat sopeutustoimet sekä kärkihankkeista aiheutuvien lisämenojen poistuminen v. 2019. Kilpailukyky sopimukseen sisältyvät työnantajamaksujen alennukset sekä tilapäiset lomarahojen leikkaukset ovat pienentäneet valtion maksamia palkansaajakorvauksia viime vuosina. Vastaavasti tilapäisen lomarahojen leikkauksen poistuminen kasvattaa palkansaajakorvauksia v. 2019. Vuoden 2018 menoja kasvattavat hallituksen panostukset kärkihankkeisiin ja perusväylänpitoon, joiden vaikutus on suurimmillaan kuluvana vuonna. Aiempien vuosien lisäinvestointien poistuminen näkyy investointien kasvun hidastumisena ennustejakson loppuolella. Alhaisen korkotason vuoksi valtion korkomenot pysyvät ennustejaksolla edelleen vähäisinä.

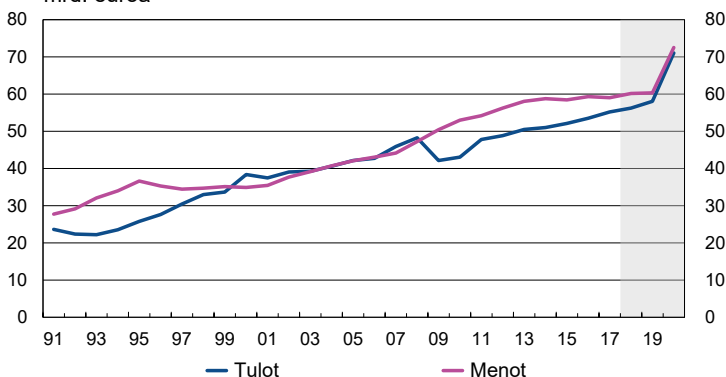
Valtion menojen rakenne muuttuu vuodesta 2020 alkaen, kun maakunnat aloittavat toimintansa. Maakunnat rahoittavat toimintansa pääosin valtiolta saatavilla tulonsiirroilla, mikä kasvattaa valtion kokonaismenoja. Maakuntien ICT-järjestelmien

kehittäminen on kasvattanut valtion menoja etupainotteisesti jo ennen maakuntien aloittamista.

Valtion verotulot kasvat ennustejaksolla hyvää vauhtia. Vahva työllisyyden kasvu lisää palkkatuloista kerättyjä veroja. Lisäksi kotitalouksien korkealla tasolla pysyvät kulutusmenot tukevat arvonlisäverokertymän kasvua.

Valtiontalouden alijäämä pienenee ennustejakson loppua kohden maltillisen menokasvun ja hyvän suhdanteen tuoman verotulojen kasvun myötä. Noususuhdanteesta huolimatta alijäämä on kuitenkin edelleen iso vielä ennustejakson loppupuolellakin.

Valtion tulot ja menot

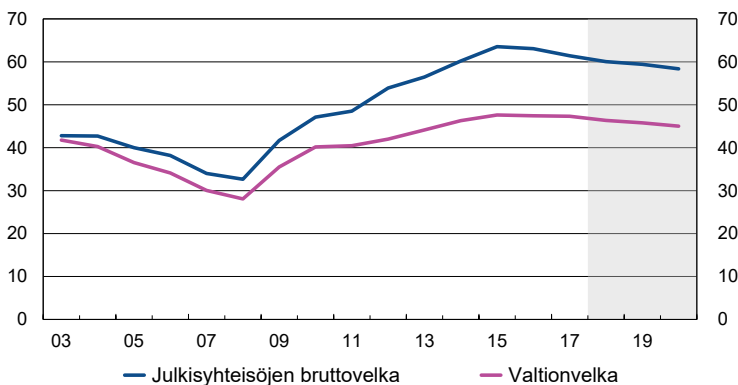

Ml. Sote- ja maakuntaudistus vuodesta 2020 lähtien
Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Julkisyhteisöjen velka

suhteessa BKT:een, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Taulukko 16. Valtionhallinto¹

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	13,0	13,7	14,4	14,6	15,5	28,0
Tuotannon ja tuonnin verot	29,7	31,1	31,5	32,4	33,2	33,7
Sosiaaliturvamaksut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Verot ja sosiaaliturvamaksut yhteensä ²	43,3	45,3	46,8	47,7	49,5	62,4
Muut tulot ³	9,2	8,7	8,8	9,0	9,2	9,2
siitä korkotulot	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Tulot yhteensä	52,5	54,0	55,7	56,7	58,6	71,7
Kulutusmenot	13,7	14,1	13,9	14,2	14,6	14,5
Tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	38,2	38,8	39,3	39,5	39,4	51,8
siitä muille julkisyhteisöille	26,2	27,1	27,9	28,1	27,7	40,2
Korkomenot	2,3	2,2	2,1	1,9	1,9	2,0
Pääomamenot ⁴	4,7	4,7	4,3	5,0	5,0	4,9
Menot yhteensä	58,8	59,8	59,5	60,6	60,9	73,1
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-6,3	-5,8	-3,8	-3,9	-2,3	-1,5
Perusjäämä ⁵	-4,4	-3,9	-2,0	-2,3	-0,7	0,1

1) Kansantalouden tilipidon mukaan.

2) Sisältää Pääomaverot.

3) Ml.pääomansiirrot ilman pääomaveroja ja kiinteän pääoman kuluminen.

4) Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot.

5) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

2.3 Maakuntahallinto

Maakunnille siirtyy sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu sekä useita muita tehtäviä kunnilta ja valtiolta. Maakunnat aloittavat varsinaisen toimintansa v. 2020. Ennusteen maakuntasektori sisältää sekä maakunnat että niiden omistamat valtakunnalliset palvelukeskukset.

Maakuntien menoista valtaosa liittyy sosiaali- ja terveyspalveluihin. Menojen kokonaistaso on noin 24,2 miljardia euroa v. 2020. Maakuntien tuloista suurin osa on valtiolta saatavaa rahoitusta. Lisäksi maakunnat saavat myynti- ja maksutuloja palvelujen käyttäjiltä. Maakuntien tulojen arvioidaan olevan yhteensä noin 23,3 miljardia euroa v. 2020.

Maakuntasektorin rahoitusasema on alijäämäinen. Tämä johtuu erityisesti sairaanhoitopiiriin monista, jo päätetyistä tai suunnitelluista toimitilahankkeista, jotka siirtyvät maakuntien tilakeskukselle. Investointimenot eivät vaikuta suoraan yksittäisten maakuntien rahoitusasemaan, vaan maakunnat vuokraavat tilansa tilakeskukselta. Maakuntien tilakeskus voi rahoittaa investointeja velanotolla. Maakuntasektorille siirtyykin sairaanhoitopiireiltä kiinteistöjen ja muiden varojen lisäksi myös merkittävä määrä velkaa ja velan määrä kasvaa myös vuoden 2020 aikana. Arvio maakuntasektorin velan määrästä vuoden 2020 lopussa on 4,4 miljardia euroa.

Maakunnille aiheutuu aluksi lisäkustannuksia toiminnan aloittamisesta ja järjestäytymisestä. Ennusteessa ei ole vielä pystytty huomioimaan muutoskustannuksia niiden epävarmuuden ja määrällisen epätarkkuuden takia. Muutoskustannukset muodostavat ennusteeseen minoriskin. Ennusteessa ei ole myöskään tehty oletusta maakuntien toiminnan tehostumisesta, sopeutustoimista tai uudistuksen aiheuttamista käyttäytymisvaikutuksista, vaan menot ja tulot seuraavat omia kehitysuriaan.

Taulukko 17. Maakuntahallinto

	2020**
Valtion rahoitus	20,0
Muut tulot	3,2
Kokonaistulot	23,3
Kulutusmenot	19,6
Tulonsiirrot ja muut menot	1,0
Investoinnit	0,9
Kokonaismenot	24,2
Nettoluotonanto/-otto	-0,9
Velka	4,4

2.4 Paikallishallinto

Paikallishallinnon rahoitusasema heikkenee kuluvana vuonna viime vuodesta. Kulutusmenoja lisäävät mm. väestön ikääntymisestä johtuva hoito- ja hoivamenojen kasvu, pieni- ja keskituloisten päivähoitomaksujen alentaminen sekä ansiotason nousu kunta-alalla. Ansiotasoa nostavat v. 2018 mm. toukokuussa maksettu yleiskorotus sekä vuoden 2019 tammikuussa maksettava tuloksellisuuteen perustuvan kertaerä. Tuloksellisuuserä kirjataan kansantalouden tilinpidossa suoriteperusteisesti jo vuodelle 2018, sillä sen maksuvelvoite syntyy vuoden 2018 aikana.

Paikallishallinnon tulot kasvavat kuluvana vuonna vaimeasti. Verotulojen kasvua hidastaa mm. yhteisöveron tuoton lasku, mikä selittyy pääasiassa viime vuoden poikkeuksellisen korkealla yhteisöverokertymällä. Lisäksi keskimääräinen kunnallisveroprosentti vuodelle 2018 laski, mikä aiheutui pitkälti Helsingin veronalennuksesta.

Paikallishallinnon rahoitusasema heikkenee edelleen v. 2019. Menojen kasvua vauhdittavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvun lisäksi kunta-alan palkankorotukset ja kilpailukykyopinnoituksen lomarahaleikkauksen päätyminen, jonka vaikutus näkyy suurimmaksi osaksi jo v. 2019. Myös investointimenot jatkavat kasvuaan, kun sairaanhoitopiirien investoinnit nousevat v. 2019 ennätystasolle.

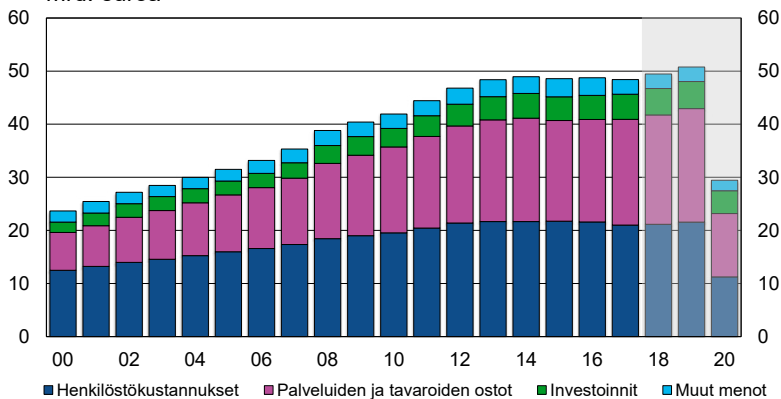
Paikallishallinnon tulojen kasvu jää v. 2019 maltilliseksi. Tulojen kasvua hidastaa mm. kustannustenjaon tarkistuksesta johtuva valtionosuuksien supistuminen. Paikallishallinnon kehitysarvio vuosille 2019–2020 sisältää vain jo päätetyt menoihin

ja tuloihin vaikuttavat toimet. Kuntien ja kuntayhtymien omat toimet huomioidaan ennusteessa talousarvioiden valmistumisen jälkeen.

Paikallishallinnon kulutusmenojen kasvupaine helpottuu vuodesta 2020 alkaen, sillä sote- ja maakuntauudistuksen myötä paikallishallinnon tehtävät painottuvat jatkossa aiempaa vahvemmin koulutukseen. Paikallishallinnon rahoitusasema on hieman alijäämäinen v. 2020. Paikallishallinnon velka kasvaa vuosina 2018-2019 hieman, mutta v. 2020 paikallishallinnon velan määrä laskee, kun n. 3,5 mrd. euroa sairaanhoitopiirien velkaa siirtyy maakuntahallinnolle.

Paikallishallinnon menot

mrd. euroa

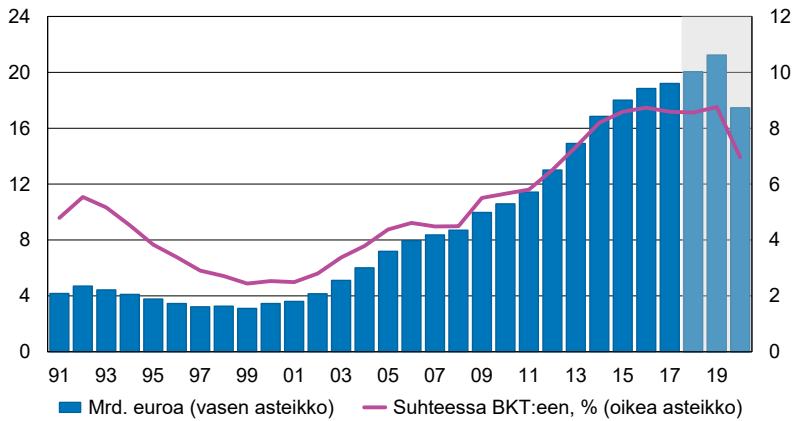

Ml. Sote- ja maakuntauudistus vuodesta 2020 lähtien

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Paikallishallinnon velka

Ml. Sote- ja maakuntauudistus vuodesta 2020 lähtien

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Taulukko 18. Paikallishallinto¹

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	miljardia euroa					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	21,9	22,0	22,8	23,1	24,1	12,5
siitä kunnallisvero	18,6	18,7	19,1	19,5	20,4	9,2
yhteisövero	1,7	1,5	1,9	1,9	2,1	1,5
kiinteistövero	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9
Muut tulot ²	18,5	18,9	18,5	18,9	18,7	11,2
siitä korkotulot	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
siitä tulonsiirrot valtiolta	13,7	14,3	13,7	14,0	13,6	6,4
Tulot yhteensä	40,3	40,9	41,3	41,9	42,8	23,7
Kulutusmenot	33,8	34,0	34,0	34,9	36,0	17,9
siitä palkansaajakorvaukset	21,7	21,6	21,0	21,1	21,6	11,2
Tulonsiirrot	3,3	3,3	2,7	2,7	2,7	2,0
siitä sosiaalietuudet ja -avustukset	1,3	1,4	0,8	0,7	0,7	0,1
tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	1,8	1,8	1,9	1,8	1,9	1,8
korkomenot	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Pääomamenot ³	4,6	4,6	4,7	5,0	5,1	4,3
Menot yhteensä	41,7	41,9	41,5	42,6	43,8	24,1
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-1,4	-1,0	-0,2	-0,6	-1,0	-0,4
Perusjäämä ⁴	-1,5	-1,1	-0,4	-0,8	-1,1	-0,6

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

2) Ml. saadut pääomansiirrot ja kiinteän pääoman kuluminen.

3) Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot.

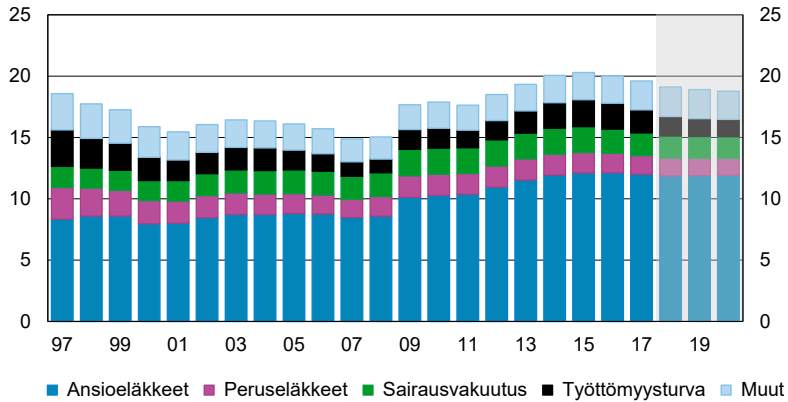
4) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

2.5 Sosiaaliturvarahastot

Työeläkelaitosten ylijäämä supistui viime vuonna 0,9 prosenttiin suhteessa BKT:hen, kun ylijäämä 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä oli keskimäärin runsaat kolme prosenttia. Työeläkelaitosten ylijäämän ennustetaan pysyvän likimain viime vuoden tasolla koko ennustejakson ajan. Suotuisa suhdannetilanne kasvattaa eläkemaksutuloja, mutta ei riitä kohentamaan työeläkelaitosten rahoitusasemaa. Työeläkemenojen ripeä kasvu nimittäin jatkuu edelleen, sillä eläkeläisten määrä on kasvussa ja keskimääräinen eläketaso nousussa. Työeläkelaitosten omaisuustulot kääntyvät ennustejaksolla maltilliseen nousuun, mutta pysyvät alhaisina matalan korkotason vuoksi. Yksityisen sektorin työeläkemaksun on sovittu pysyvän nykyisellä 24,4 prosentin tasolla koko ennustejakson.

Muut sosiaaliturvarahastot koostuvat lähinnä perusturvaa hoitavasta Kansaneläkelaitoksesta sekä Työttömyysvakuutusrahastosta, joka vastaa ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta. Muiden sosiaaliturvarahastojen ylijäämä vahvistui viime vuonna 0,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Muiden sosiaaliturvarahastojen odotetaan pysyvän lievästi ylijäämäisinä ennustejaksolla. Työttömyysmenojen lasku jatkuu, kun työllisyystilanne kohenee edelleen. Palkkasumman kiihtyvä kasvu lisää saatuja sosiaaliturvamaksuja. Toisaalta työttömyysvakuutus- ja sairausvakuutusmaksujen lasku kuluvan vuoden alussa alentaa tuloja. Ennusteessa on oletettu Työttömyysvakuutusrahaston oman arvion perusteella, että työttömyysvakuutusmaksua alennetaan ensi vuoden alussa 0,4 prosenttiyksiköllä. Myös suurempi maksun alennus saattaa olla mahdollinen, sillä hyvä suhdannetilanne on kääntänyt rahaston talouden selvästi ylijäämäiseksi.

Sosiaalietuudet, -avustukset ja sairaanhoitokorvaukset suhteessa BKT:een, %

Taulukko 19. Sosiaaliturvarahastot¹

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
	miljardia euroa					
Sijoitustulot	3,4	3,6	3,5	3,7	4,0	4,2
Sosiaaliturvamaksut	26,9	27,9	27,3	28,0	28,6	29,8
siitä työnantajien maksut	18,2	18,8	17,6	17,5	17,6	18,1
vakuutettujen maksut	8,7	9,2	9,7	10,4	11,0	11,7
Tulon- ja pääomansiirrot julkisyhteisöiltä	14,3	14,6	15,8	15,6	15,6	15,2
Muut tulot	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5
Tulot yhteensä	45,2	46,5	47,1	47,8	48,6	49,8
Kulutusmenot	3,7	3,6	3,6	3,7	3,8	3,9
Sosiaalietuudet ja -avustukset	35,9	36,6	37,4	38,0	38,9	40,0
Muut menot	3,7	3,4	3,3	3,1	3,3	3,4
Menot yhteensä	43,3	43,6	44,3	44,8	46,0	47,3
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	1,9	2,9	2,8	3,0	2,6	2,5
Työeläkelaitokset	2,7	2,4	2,1	2,3	2,2	2,0
Muut sosiaaliturvarahastot	-0,8	0,5	0,7	0,7	0,4	0,5
Perusjäämä ²	0,5	1,6	1,7	1,8	1,3	1,2

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

2) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Snellmaninkatu 1 A

PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin 0295 160 01

Telefaksi 09 160 33123

www.vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)

ISBN 978-952-251-953-5 (pdf)

Kesäkuu 2018